

Hrvatski

glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina V Broj 26 Veljača 2007. Cijena 1 €

ISSN 1800-5179

*Veljača u znaku tradicionalnih
Tripundanskih svečanosti*

Tradicijska duga 1198 godina

ZAGREB CROATIA

Ljubav
na prvi pogled

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

tel. + 385 | 481 40 51. 481 40 52. 481 40 54. fax. + 385 | 481 40 56.

e-mail. info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

PREMIJER RH IVO SANADER U PRVOM
SLUŽBENOM POSJETU CRNOJ GORI

Uskoro trajni ugovor o granici

Str. 4

PREDSJEDNIK HRVATSKOG SABORA VLADIMIR
ŠEKS U POSJETU CRNOJ GORI

Vlade da riješe pitanje ratne odštete

Str. 13

ZAŠTO JE OPOZVAN GENERALNI KONZUL RH U
CRNOJ GORI IVAN ŠKARIĆ

Prejaka riječ

Str. 16

MARIJA VUČINOVIĆ IZABRANA ZA NOVU-STARU
PREDSJEDNICU HGI

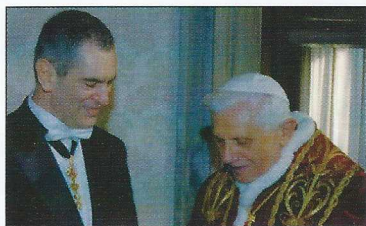
Šestorka nije izašla na bojište

Str. 20

ANTUN SBUTEGA, VELEPOSŁANIK CRNE GORE
PRI SVETOJ STOLICI I MALTEŠKOM REDU

Vitez nemirnog duha

Str. 23

Poštovani čitatelji

Idemo dalje.

Bile su to riječi kojima je premijer Republike Hrvatske Ivo Sanader završio razgovor sa predstavnicima Hrvata u Crnoj Gori.

"Stvari se mijenjaju, na bolje. Ali moramo raditi, kazao je, apelirajući na zajedništvo u zaštiti nacionalnih interesa, četrdesetak dana kasnije na istom mjestu i predsjednik hrvatskog Sabora Vladimir Šeks.

Da se zaista ide velikim koracima naprijed, govori podatak da je za manje od godinu nezavisnu Crnu Goru posjetio državni vrh Republike Hrvatske - predsjednik Mesić, premijer Sanader i predsjednik Sabora Vladimir Šeks.

Sa crnogorskim državnim vrhom dogovoreno je da se krene u rješenje problema granice, ratne odštete, počne izrada bilateralnog sporazuma o manjinama, gospodarstvenici sudjeluju u privatizaciji crnogorskih poduzeća...

"Nećemo zaboraviti prošlost, ali nećemo ni živjeti u njoj, a distanciranjem i isprikama crnogorske strane za napad na Dubrovnik i agresiju na Hrvatsku stvorene su pretpostavke za dobre odnose, kazao je Sanader, koji je u siječnju otvorio prvo hrvatsko veleposlanstvo u Crnoj Gori.

U Privrednoj komori Crne Gore gospodarstvenici dviju država aplauzom su pozdravili gradonačelnicu Dubrovnika Dubravku Šuicu.

Da se led otapa, govori i to da je u Dubrovniku prvi puta na festi Svetoga Vlaha boravila delegacija Bokelja.

Otvoreno, koliko god bilo traumatično i bolno, progovorilo se o prošlosti.

Predstoji, naravno, još mnogo razgovora, ali ta spremnost daje nadu da će Zagreb i Podgorica smognuti snage da nadiđu protivljenje i nezadovoljstvo kojeg ima i u Hrvatskoj i u Crnoj Gori i sva otvorena pitanja riješe.

I ovim brojem pokušali smo da tome damo svoj doprinos.

Vaša urednica TAMARA POPOVIĆ

"Hrvatski glasnik", Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: Stari grad, Pjaca od kina 85330 Kotor
Telefon: +381 (0) 82 304 232 Faks: +381 (0) 82 304 233
E-mail: hgd-kotor@cg.yu <http://www.hgdcg-kotor.org>
Žiro-račun: 510-10418-20
Osnivač: Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor
Predsjednik: dr Ivan Ilić Glavni urednik: Tamara Popović

Uređivački odbor: Tripo Schubert, Marija Nikolić, Marija Mihaliček, Joško Katelan
Lektor: Ivo Herenčić Fotografije: Foto Parteli, Boris Pejović, Stevan Kordić
Dizajn&priprema: Radionica LCG Tisak: Grafo-Bale – Podgorica Naklada: 800 primjeraka Cijena: 1,00 euro

*Premijer Republike Hrvatske dr. Ivo Sanader u prvom
službenom posjetu Crnoj Gori*

Uskoro trajni ugovor o granici

Dolazak na podgorički aerodrom

Dr. Ivo Sanader prvi je premijer koji je posjetio Crnu Goru nakon njezina osamostaljenja i njegovi domaćini u Podgorici naglasili su da je sama ta činjenica dovoljno znakovita i govori o tome koliko Crna Gora želi dobre odnose s Hrvatskom

Premijer Republike Hrvatske dr. **Ivo Sanader** boravio je 12. siječnja 2007. u prvom službenom posjetu Crnoj Gori nakon proglašenja njene nezavisnosti. To je ujedno bio prvi službeni posjet jednog stranog premijera državi Crnoj Gori.

U izaslanstvu su bili: potpredsjednik Sabora **Luka Bebić**, potpredsjednik Vlade **Damir Polančec**, ministar gospodarstva, rada i poduzetništva **Branko Vukelić**, državna tajnica **Bianca Matković**, državni tajnik za politička pitanja Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija **Hido Bišćević**, državni tajnik za more **Branko Bačić**, saborski zastupnik i član Hrvatsko- crnogorskog međudržavnog savjeta **Frano Matušić**, šef Ureda za odnose s javnošću **Ratko Maček**, predsjednik Hrvatske gospodarske komore **Nadan Vidošević**, šef Protokola **Miro Kovač**, gradonačelnica Dubrovnika **Dubravka Šuica**, savjetnik premijera **Antun Buklijaš**, predsjednik Hrvatsko- crnogorskog međudržavnog savjeta **Veljko Bulajić**, šef osiguranja premijera **Davor Blažević**. S delegacijom na čijem je čelu bio premijer Sanader doputovalo je i četrdesetak hrvatskih gospodarstvenika.

Na aerodromu u Podgorici goste je dočekaio crnogorski šef diplomacije **Milan Roćen** sa suradnicima.

Ne zaboravljamo prošlost ali ne živimo u njoj

U vili Gorica Sanader je razgovarao sa crnogorskim premijerom **Željkom Šturanovićem**.

- Danas otvaramo novu stranicu u odnosima dviju država na dobrosusjedstvu i s istim ciljem ulaska u Europsku uniju i NATO, izjavili su nakon jednosatnog razgovora dvojica premijera.

- Nećemo zaboraviti prošlost, ali nećemo ni živjeti u njoj, a distanciranjem i isprikama crnogorske strane prošlih godina za napad na Dubrovnik i agresiju na Hrvatsku stvorene su pretpostavke za dobre odnose, rekao je Sanader. Premijer je kazao kako nema alternative EU i da cilj svih zemalja u regiji treba biti ulazak u Uniju u kojoj će sve države

Sanader: Nova stranica u odnosima dviju država

imati isti tretman.

Hrvatski premijer je najavio kako treba uskoro očekivati i potpisivanje sporazuma o manjinama. Sanader je izrazio i zadovoljstvo suradnjom pravosudnih institucija na procesuiranju optuženih za ratne zločine i rekao kako ima puno povjerenje u pravosuđe Hrvatske i Crne Gore.

Potpisana su i dva protokola o suradnji ministarstava vanjskih poslova dviju država i o suradnji u procesu europskih integracija.

Nakon toga, Sanader se susreo s crnogorskim predsjednikom **Filipom Vujanovićem**, predsjednikom Skupštine **Rankom Krivokapićem** i predsjednikom DPS **Milom Đukanovićem**. Vujanović je Sanaderu kazao kako Crna Gora očekuje razumijevanje i pomoć Hrvatske u integracijskim procesima Crne Gore, gdje bi iskustvo Zagreba moglo biti posebno važno i značajno.

Crnogorski predsjednik se zahvalio Hrvatskoj što je odmah nakon referendumu priznala Crnu Goru, uspostavila diplomatske odnose i imenovala veleposlanika.

Vujanović i Sanader su ocijenili kako postoji širok prostor za veću ekonomsku suradnju dviju država, što je u interesu i gospodarstva i građana Crne Gore i Hrvatske.

Zakoni tržišta

Usljedio je odlazak u Privrednu komoru Crne Gore, koja je bila pretijesna za stotinjak gospodarstvenika koliko ih je ukupno, s gostima iz Hrvatske, bilo u sali. Predstavnici privrednih komora potpisali su sporazum o suradnji.

Hrvatski gospodarstvenici na čelu s predsjednikom Hrvatske gospodarske komore Nadanom Vidoševićem razgovarali su s crnogorskim gospodarstvenicima o nastavku suradnje. Crnogorski premijer Željko Šturanović ocijenio je da prostora za suradnju ima u području energetike, drvne industrije, prometne infrastrukture, bankarstvu, upravljanju vodama, a veliki izazov je izgradnja Jadransko-jonske auto-ceste. Najveće mogućnosti za suradnju su u oblasti turizma i povezanih grana.

Robna razmjena, kako je ocijenio, nije na zadovoljavajućoj razini, pogotovo izvoz iz Crne Gore i ona može biti povećana, jer za to postoje realne mogućnosti.

Vidošević smatra kako su prijateljski odnosi najbolji залог za pravljenje poslovne budućnosti.

- Ispred nas je sada pitanje investicijske suradnje jer sama trgovina ima neku granicu, gornji limit i nakon toga moramo naći neke druge oblike zajedničke suradnje, poručio je Vidošević i dodao da, na primjer, nema razgovora o razvoju dubrovačkog turizma ako se tu ne inkorporira Bokokotorski zaljev i Budva, jer je to ono što tržište traži.

Sanader je pozvao privrednike dviju država i da zajedno sudjeluju na natjecajima u trećim zemljama.

Otvaranje veleposlanstva

Premijer Sanader otvorio je u Podgorici prvo hrvatsko veleposlanstvo u Crnoj Gori. To je 11. diplomatsko predstavništvo u Crnoj Gori nakon obnove njezine državne neo-

visnosti.

Otvaranje ambasade proglasili su Sanader i Šturanović. Šturanović je naveo kako se Hrvatska, ovim činom, pridružuje sve brojnijoj diplomatskoj obitelji u Crnoj Gori, ističući da posebno cijeni gest Sanadera koji se odazvao pozivu za posjet Crnoj Gori i bude prvi hrvatski premijer koji je to napravio nakon stjecanja nezavisnosti dviju država.

- Također, i zato što je odlučio da zajedno sa mnom osobno otvori ambasadu Hrvatske u Podgorici, dodao je crnogorski premijer.

Turčinović je rekao kako se nada da će službenici hrvatske ambasade pridonijeti promjeni dosadašnje slike dvije zemlje, koja će pokazati da su spremne neobično brzo i na dobar način prevladati prošlost i definirati novi kvalitet u odnosima u cijeloj regiji.

Susret sa predstavnicima udruga i stranke

Premijera Sanadera su pred vratima grada Kotora uz počasni odred Bokeljske mornarice i Gradsku glazbu dočekali gradonačelnica **Marija Čatović**, biskup kotorski mons. **Ilija Janjić**, admiral Bokeljske mornarice **Miloš Milošević** predstavnici Generalnog konzulata RH, stranke i udruga, brojni građani...

- Hrvatska će pomoći sanaciju crkve Svetog Eustahija u Dobroti s dva milijuna kuna (oko 270 tisuća eura), rekao je Sanader na primanju kod gradonačelnice Kotora. Marija Čatović je rekla kako je i općina Kotor za sanaciju crkve Svetog Eustahija izdvojila više od 20 tisuća eura.

Sanader se u Kotoru sastao s predstavnicima Hrvatske građanske inicijative, te s predstavnicima hrvatskih nevladinih udruga i kulturnih društava.

Sastanak je počeo u srdačnom tonu. Dr. Sanader nazočne je upoznao sa suradnicima, te članovima delegacije. Zahvalio se na pismima koja su predstavnici udruga i stranke uputili na njegovu adresu, a koja su mu, kako je istakao, veoma pomogla

U Privrednoj komori Crne Gore

Susret sa Vujanovićem

u pripremi današnjih razgovora.

- Nećemo zaboraviti prošlost, ali su distanciranjem i isprikama crnogorske strane za napad na Dubrovnik i agresiju na RH stvorene pretpostavke za uspostavu dobrih odnosa, kazao je i ovom prigodom Sanader i kao simbol toga istaknuo dolazak gradonačelnice Dubrovnika Dubravke Šuice.

- Svi naši današnji sugovornici su me uvjerali da će hrvatska manjina imati sva prava. Putem zastupnika u parlamentu sudjelovat će u izradi novog ustava, a nastojat ćemo da se vrati odredba o zajamčenom mandatu za predstavnika Hrvata u crnogorskom parlamentu, rekao je premijer.

Sanader, upoznat s neslaganjima

među predstavnicima udruga i stranke, uputio je jasnu poruku:

«Nadidite međusobna neslaganja. Nastojte da se okupite i budete složni kad su u pitanju nacionalni interesi!»

Pomoći ćemo i finansijski i politički, nastavio je Sanader i istakao kako će pomoć biti mnogo veća. Vlade su, kako je istaknuo, pokrenule i pitanje rješenja za zgradu u Kotoru u kojoj bi bio Hrvatski kulturni centar, sjedište Konzulata, udruge...

Potpredsjednik Hrvatskog građanskog društva Crne Gore **Tripo Schubert** nadovezao se na priču o otvaranju Hrvatskog kulturnog centra, uručio pismo dr. **Ivana Ilića**, predsjednika HGDCG upućeno ministru Katiću u svezi problematike

dobivanja državljanstva, i upoznao premijera s projektom „Bokeljska priča“, predstavljanja Hrvata Boke u Hrvatskoj.

- Vaterpolo savez Vas je zamolio da podržite inicijativu stvaranja regionalne lige, kazao je Schubert.

Predsjednik HKD Napredak **Silvio Marković** kazao je kako u Tivtu živi skoro polovina Hrvata u Crnoj Gori. Po njemu, to znači da bi logično bilo i da Konzulat bude u Tivtu.

- Što se tiče Konzulata, za sada ga ostavimo tamo gdje je. Što se tiče prostora za društveni dom, imate moju riječ za pomoć u rješavanju tog problema, istakao je Sanader.

Stvari se mijenjaju

Predsjednik udruge Hrvatski dom **Nikola Dončić** kao najveći problem, naveo je asimilaciju, iznio nepovoljne statističke podatke i ocijenio kako su u razdoblju uoči referenduma nacionalne manjine izmanipulirane.

- Ovdje se hrvatstvo poistovjećuje s pokretom Ante Pavelića, smatra Dončić koji je kao primjer naveo bacanje hrvatske zastave u more dan

Dogovoreno: Zajedno na natječajima u trećim zemljama

poslije referenduma.

- Mogao bih nabrojati još mnogo činjenica koje ne idu u prilog održanju Hrvata na ovom prostoru. Molio bih i Vas, i vaše suradnike da se što više posvete nama na ovom prostoru. Treba nam novac, ali i projekti i stručna pomoć, da nam s vremena na vrijeme pošaljete stručne delegacije, da date potporu stranki i udrugama kako bi što kvalitetnije štatile naše interese ovdje, kazao je Dončić.

- Slika koju ste dali realna je i vrijedila je do sada. Od danas, ovim našim susretom, a i razgovorima u Podgorici, mislim kako se stvari mijenjaju. Probleme rješavaju ljudi. S druge strane, financijska potpora će biti mnogo veća, i ona će biti za projekte. Ne možemo mi iz Zagreba to odrediti, to morate vi reći, vi morate osmisliti projekte, vi morate reći što vam treba, a mi ćemo vam poslati i financijsku potporu i stručnu pomoć.

Otvaranje veleposlanstva proglasili Sanader i Šturanović

Sada imamo Veleposlanstvo, sa-
svim drugačiji status, imamo svoju
zgradu, doduše unajmljenu, ali
vjerojatno ćemo kupiti ili izgraditi
zgradu. Dakle, mi želimo ovdje biti
trajno prisutni, što znači će se sta-
tus Hrvata rješavati na bolje. Na-
ravno da nećemo sve probleme
riješiti ovim posjetom, ali ovo je
početak.

Smatram velikom šansom bilater-
alni sporazum o zaštiti manjina.

Dobro ste detektirali, ali idemo
dalje sa jednim novim pouzdanjem
naprijed, da ćemo te probleme rješa-
vati i da se više nitko u Crnoj Gori
neće sramiti toga što je Hrvat, niti će
biti meta četničkih, velikosrpskih ili
antihrvatskih ispada. Jer ako Crna
Gora želi prema Europi ona to mora
spriječiti, kao što je na nama da spri-
ječimo takve ispade prema manjina-
ma u Hrvatskoj.»

Sanader je upitao za način na koji
je do sada opredjeljivana pomoć.

Objašnjeno mu je kako su prijed-
lozi projekata i njihovo financiranje
do sada realizirani preko Generalnog
konzulata i Ministarstva vanjskih
poslova.

Sanader je istaknuo kako će o tome
nadalje brinuti Veleposlanstvo u
Podgorici.

Krenut će se naprijed

Mato Krstović, u ime krovne
udruge, pozdravio je inicijativu o dva
doma, u Kotoru i Tivtu. On je govo-
rio o problemu ostvarivanja prava.

- Do 1941. godine 90 posto zemljiš-
ta u Tivtu bilo je u vlasništvu Hrvata
i Rimokatoličke crkve. Sada smo
došli na nekih 55 posto. Vrlo malo
nacionaliziranog zemljišta je vraće-
no. Nema nijednog pravosnažnog
rješenja za povrat imovine u Boki
Kotorskoj, kazao je Krstović.

Kao veliki problem naveo je dobi-
vanje domovnice, upis u hrvatsko
državljanstvo, putovnice. Čeka se
dugo, godinu i pol, pa i više godina, i
preskupo je.

- Naša mladost se teško zapošljava,
nastavio je Krstović. Može li se naći
neki model kako bi se nekako mogli
zaposliti u predstavništvima hrvat-
skih tvrtki. Maknuti su Hrvati s od-
ređenih radnih mjesta u Tivtu, i od
tada smo mi u zapečku.

To revoltira ljude. A nećete mi
zamjerit, nismo imali podršku mat-
ične države u mjeri u kojoj je trebalo,
u kojoj smo očekivali i željeli, ocije-
nio je Krstović.

Predsjednik NVO Hrvatski info ra-
zvatak **Zlatko Vučinović** kazao je

kako treba formirati proračun za
odvjetnike koji bi štitili prava Hrvata:
ljudska prava, pravo na povrat
imovine... I on je govorio o tome kako
se ne zapošljavaju Hrvati, ali i o tome
što on osobno ima problem s pred-
stavništvima hrvatskih tvrtki.

Stanko Marić, predsjednik nevla-
dine udruge iz Herceg Novog kazao
je da se pokušava razviti civilni sek-
tor, svakako i krovna udruga „kojoj
pripadamo svi ovdje“.

- Razmirice ćemo riješiti. Podjela
među nama se namjerno radi i nisam
siguran da se radi zato što to Hrvati
žele. Podložni smo nekim utjecaji-
ma, stopa siromaštva je velika.
Mnoge tvrtke čiji su vlasnici Hrvati
su zatvorene, kazao je Marić koji je
na kraju spomenuo osobna, pozitivna
iskustva u radnom okružju.

Predsjednik Hrvatsko-crnogorskog
međudržavnog savjeta **Veljko Bu-
lajić** kazao je da ono što crnogorska
nacionalna manjina ima u Hrvatskoj,
Crna Gora je obvezna realizirati
prema hrvatskoj manjini.

- Dosta je pravih stvari rečeno, bilo
je i paušalnih ocjena, kazao je Bulajić
i obavijestio kako će u četvrtom
mjesecu biti održana sjednica
Hrvatsko crnogorskog međudržavnog
savjeta s jednom točkom dnevnog

reda- položaj hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori.

- **Poslije susreta u Cavtatu ovo je možda jedan od najznačajnijih dana u povijesti Crne Gore. Dolazak ovakve delegacije, s toliko gospodarstvenika, skoro da ih je nemoguće okupiti u tolikom broju, a najkvalitetnije, znači veliku energiju. Krenut će se naprijed, ocijenio je Bulajić.**

Dajte malo zajedništva

Marko Petrović iz Krašića iznio je kritike na račun Općine Tivat.

- Prodavali smo zemlju i sami renovirali crkvu Sv. Nikole. Crnogorska vlast i općina Tivat ni eura nam nisu dali, kazao je Petrović.

Predsjednik KZU Napredak Gornja Lastva **Zoran Nikolić** zahvalio se na pomoći predsjedniku Hrvatske gospodarske komore, i u šali dodao:

- Jednog dana, kada se bude gradilo hrvatsko veleposlanstvo, možda pokušate iskoristiti i usluge nas koji radimo takve poslove u Crnoj Gori.

- Nije šala, kazao je Sanader i predložio neka se počne stvarati baza podataka, u organizaciji konzulata, nek se prikupe podaci koji su to mladi bez posla, kakve su im kvalifikacije.

- Ovo što je rekao Veljko Bulajić je velika istina. Godine propasti Crne Gore su i godine propadanja Hrvata koji ovdje žive. Prema tome, sada je drugo vrijeme.

Nećemo ovim posjetom sve promijeniti, neće se to samo od sebe promijeniti ako mi ne budemo radili. Ali ovo je veliki korak.

I dajte malo više zajedništva. Svi ste apelirali na to zajedništvo. Nevladine udruge trebaju raditi, to treba održavati, ali ako imamo jednu stranku, podržimo je svi.

Nikolić je na kraju apelirao na gradonačelnicu Dubrovnika neka se napravi nešto po pitanju neugodnog osjećaja prolaska kroz Konavle i Dubrovnik zbog mogućih incidenata.

Sanader ga je prekinuo riječima:

- Vidite, to je do sada tako bilo. Danas je dogovoreno da se krene u rješenje problema granice, izrade bilateralnog sporazuma, gospodar-

stvenici će sudjelovati u privatizaciji...

Stvari se mijenjaju. Ne odmah. Moramo raditi.

Idemo dalje, kazao je na kraju sastanka premijer, koji se nakon tog razgovora odvojeno susreo s predstavnicima Hrvatske građanske inicijative, predsjednicom **Marijom Vučinović**, poslanikom u Skupštini Crne Gore **Božom Nikolićem**, predsjednikom Skupštine grada Tivta **Matom Marovićem** i predsjednikom Općinskog odbora dr. **Miroslavom Marićem**.

- Bilo je riječi o mjestu hrvatske nacionalne manjine u budućem Ustavu Crne Gore. Od strane Hrvatske obećana nam je svesrdna pomoć na svim nivoima, što govori o visokom stepenu razumijevanja premijera Sanadera za Hrvate u Crnoj Gori, koji je pohvalio napore HGI na revitalizaciji statusa hrvatske nacionalne manjine. Svakako da ukupni odnosi dviju republika u mnogome zavise od statusa njihovih nacionalnih manjina što u ukupnom smislu i kvalitetu podiže nivo regionalne suradnje, kazala je nakon razgovora predsjednica HGI Marija Vučinović.

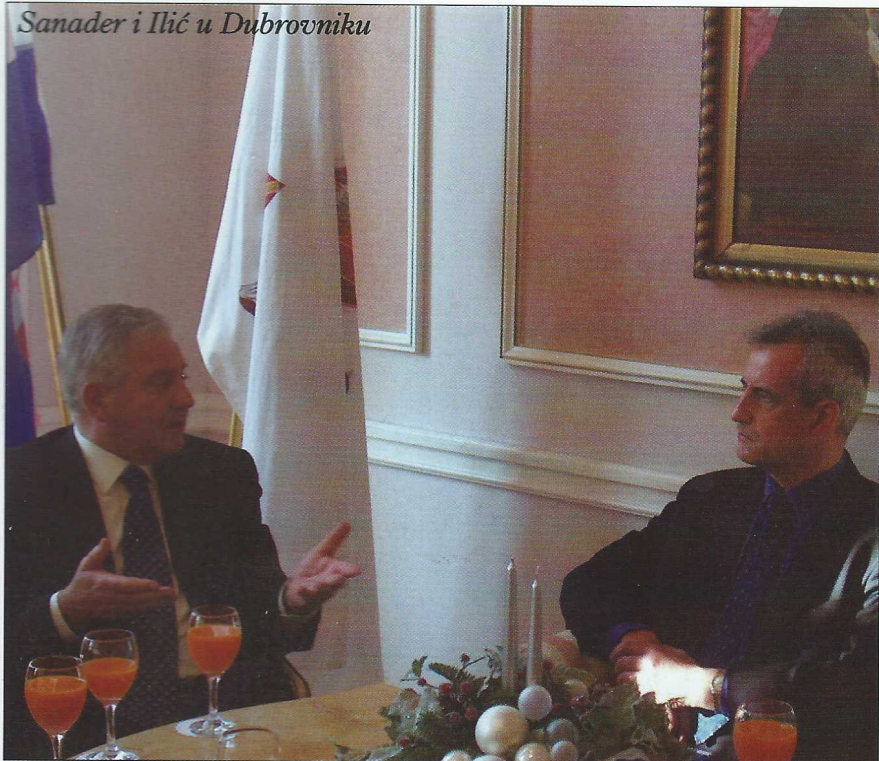
Susret sa predstavnicima udruga

Kolo za premijera

Nakon razgovora s predstavnicima udruga i stranke na pjaci ispred katedrale Sv. Tripuna Bokeljska mornarica uz Gradsku glazbu odi-

Sanader i Ilić u Dubrovniku

Kolo ispred katedrale Sv. Tripuna

grala je tradicionalno Kolo. Pri kraju, u kolo su ušli premijer Sanader, gradonačelnica Kotora Marija Čatović, biskup Ilija Janjić, admirali. Sanader se zatim s delegacijom uputio na razgovor s biskupom

Janjićem u biskupskom ordinarijatu. Nakon dužeg i srdačnog razgovora, gosti i domaćini prošetali su gradom, gradonačelnica je pokazala Sanaderu zgradu u kojoj je nekada bio Hrvatski dom, a zatim su se svi uputili ka

izlazu iz grada.

Iako je posjet trajao duže od onog što je predviđao protokol, prilikom pozdrava svi su istaknuli zadovoljstvo događajima tog dana.

T. POPOVIĆ

Polaganje vijenaca

Posjet Dubrovniku

Na poziv gradonačelnice Dubrovnika **Dubravke Šuice** prigodom obilježavanja 15. godišnjice obrane grada delegacija Hrvata iz Crne Gore: predsjednik Hrvatskog građanskog društva Crne Gore **dr. Ivan Ilić** i predstavnici Hrvatske građanske inicijative, predsjednik SO Tivat **Mato Marović** i predsjednik Općinskog odbora **Ilija Bijelić** položili su 6. prosinca vijence na spomen križ na groblju Boninovo i na Srđu.

U gradskoj vijećnici upriličen je susret s premijerom Republike Hrvatske **Ivom Sanaderom** i gradonačelnicom Šuicom na kojem su prisustvovali i potpredsjednik Sabora RH **Luka Bebić**, ministri u Vladi RH **Jadranka Kosor** i **Božidar Kalmeta**. Premijer se interesirao za položaj Hrvata u Crnoj Gori, potrebe i zahtjeve prema vladama obje države, mogućnosti bolje finansijske potpore.

Na prijedlog gradonačelnika Miomira Mugoše

Mesić prvi počasni građanin Podgorice

Na prijedlog gradonačelnika Podgorice **Miomira Mugoše** parlament glavnog grada dodijelit će predsjedniku Republike Hrvatske **Stjepanu Mesiću** priznanje „Počasni građanin glavnog grada Podgorice“ za zasluge u razvoju demokratskog društva, afirmiranju dobrih međudržavnih odnosa i položaju i ugledu glavnog grada Crne Gore u Hrvatskoj.

U obrazloženju, Mugoša je, između ostalog, naveo kako je Mesić u Crnoj Gori, Hrvatskoj i ostalim državama Zapadnog Balkana i Jugoistočne Evrope prepoznat kao najaktivniji promicatelj mira, stabilnosti i novih političkih odnosa.

- Mesić je istinski borac za očuvanje tekovina antifašizma. Njegovi stav-

ovi utemeljeni na principima pravde i istine učinili su da najveće vrijednosti antifašizma u Hrvatskoj budu očuvane, usprkos nastojanjima da se pod krinkom suvremenosti i obnove države pokušavaju reafirmirati neki retrogradni povijesni procesi. Uvijek je podsjećao na činjenicu kako nema nijedne države koja se ne ponosi svojim najboljim sinovima, kao i pojedinaца čija se djela moraju osuđivati i od kojih se mora napraviti distanca. Iskazivanje pune istine, po njegovom mišljenju, je vrijednost koja se mora predati u nasljeđe budućim naraštajima, naveo je Mugoša.

U obrazloženju se ističe kako je Mesić najzaslužniji za pokretanje dijaloga između Hrvatske i Crne Gore koji je više godina bio u zastoju.

- Hrvatska je dosta hrabro podržala crnogorsku težnju da obnovi svoju državnost i snažno doprinijela da odnosi dvije zemlje budu ne samo konstruktivni, već sadržajni i, rekao bih, danas u dobrom dijelu i prijateljski, ocijenio je Mugoša i naveo da je Mesić, mimo državničkih obveza i dužnosti, iskazao prijateljski odnos i naklonost prema Crnoj Gori i njenim građanima.

- Također je inicijator osnaživanja gospodarske suradnje dvije države i promicanju položaja Crnogoraca u Hrvatskoj, što je veoma važno i što smo mi, mislim, uzvratili, istakao je Mugoša.

Kako saznaje Hrvatski glasnik, priznanje Mesiću biti će uručeno početkom ožujka.

T.P.

Predsjednik Hrvatskog Sabora Vladimir Šeks u dvodnevnom posjetu Crnoj Gori

Vlade moraju riješiti pitanje ratne odštete

Glasnogovornik hrvatske Vlade pozdravio je političku volju Podgorice za nagodbu oko ratne odštete zbog materijalne štete počinjene na dubrovačkom ratištu, poručujući kako će se to pitanje ipak pravno rješavati

Šeks i Krivokapić u crnogorskom parlamentu

Pitanja ratne odštete i granica između Crne Gore i Hrvatske otvorena su pitanja koja trebaju riješiti dvije Vlade, kazali su u Podgorici predsjednik Hrvatskog sabora **Vladimir Šeks** i predsjednik Skupštine Crne Gore **Ranko Krivokapić**.

Šeks je 19. i 20. veljače boravio u prvom službenom posjetu Crnoj Gori.

- U ime Sabora pozdravljam memorandum Međudržavnog savjeta Hrvatske i Crne Gore koji su obje vlade potpisale a koji se odnosi na djelomičnu naknadu ratne štete, rekao je Šeks, dodajući da Zagreb Podgorici još nije poslao službeni zahtjev za ratnom odštetom.

Crna Gora je prema memorandumu

Međudržavnog savjeta isplatila 375 tisuća eura nadoknade Konavlima za pljačku stočnog fonda. Izravna materijalna šteta samo za područje Konavala procjenjuje se na najmanje 35 milijuna eura.

- Crna Gora je u tom ratu bila zloupotrebljena i osjeća moralnu obvezu da makar simbolično nadoknadi nastalu štetu, kazao je Krivokapić dodajući da Podgorica nije odredila rokove za isplatu ratne štete.

- Prema odluci Hrvatskog sabora iz 1991. o oružanoj agresiji na Hrvatsku Crna Gora nije bila istaknuta kao agresor iako je u kasnijoj deklaraciji Podgorica proglašena agresorom na

Hrvatsku, rekao je Šeks.

- Nikada više Crna Gora neće razarati i ići u tuđe niti će biti dio projekta koji će nanositi štetu drugim južnoslavenskim narodima, istaknuo je Krivokapić.

Koraci Crne Gore poput djelomične isplate odštete i izgradnje dječjeg vrtića u Dubrovniku dobri su koraci prema moralnoj i političkoj satisfakciji, kazao je Šeks dodajući da ideju o vlasničkim udjelima Hrvatske u crnogorskim tvrtkama trebaju "smirano razmotriti obje vlade".

Predsjednici dvaju parlamenata rekli su da se privremeni sporazum o granicama provodi bez problema te istaknuli obostranu dobru volju da

dvije Vlade ubrzo postignu trajni sporazum o granicama.

Odgovarajući na novinarsko pitanje o mogućem odbacivanju hrvatske tužbe protiv Crne Gore pred Međunarodnim sudom pravde u Haagu, Šeks je rekao da će o tome odluku donijeti hrvatska Vlada.

Glasnogovornik hrvatske Vlade Ratko Maček pozdravio je političku volju Podgorice za nagodbu u vezi sa ratnom odštetom zbog materijalne štete učinjene na dubrovačkom ratištu, poručujući da će se to pitanje ipak pravno rješavati.

On je naveo da Zagreb ne namjerava odustati od mogućnosti traženja punog iznosa ratne štete ako Međunarodni sud pravde presudi u korist Hrvatske.

"Postoji tužba Hrvatske protiv Srbije i Crne Gore pred Međunarodnim sudom pravde u Hagu i treba čekati rezultat tog postupka. Problem treba rješavati u skladu s međunarodnim pravom", rekao je Maček, prenijeli su hrvatski mediji.

Šeks je prvog dana posjeta razgovarao i s crnogorskim ministrom vanjskih poslova **Milanom Ročenom**, te premijerom **Željkom Šturanovićem**.

- Dobri odnosi Crne Gore i Hrvatske i razvijena suradnja na najbolji način doprinose stabilnosti regije i njezinoj integraciji u suvremene međunarodne tokove, ocijenili su Šturanović i Šeks.

Predsjednik Hrvatskog Sabora drugog dana posjeta na Cetinju je razgovarao s predsjednikom Republike Crne Gore **Filipom Vujanovićem**, nakon čega se u Kotoru susreo s predstavnicima hrvatske manjine u Crnoj Gori, stranke i gradonačelnicom Kotora **Marijom Čatović**.

Položaj Hrvata u Crnoj Gori je bitno poboljšán, u skladu sa poboljšanjem odnosa dvije zemlje, ocijenio je nakon tih razgovora predsjednik Hrvatskog Sabora.

- U fazi izrade novog crnogorskog Ustava, velika su očekivanja da Hrvati dobiju zastupnika u crnogorskoj skupštini, ne na stranačkoj listi izvan hrvatskog korpusa, nego na svojoj, rekao je Šeks.

Šeks sa suradnicima i domaćinima u Kotoru

Neka nastup bude zajednički

U nazočnosti veleposlanika RH u Crnoj Gori dr **Petra Turčinovića**, te predstavnika Konzulata RH u Kotoru, predsjednik hrvatskog Sabora i članovi delegacije: saborski zastupnik **Željko Kurtov**, predsjednik odbora za turizam **Ante Markov**, predsjednik Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa **Josip Leko**, predstojnik Ureda predsjednika

Boris Abramović, upitali su predstavnike udruga neka iznesu probleme s kojima se susreću.

Miroslav Marić iz Herceg Novog je govorio o problemima koje Hrvati u tom gradu imaju. Kao najvažniji projekt naveo je otvaranje radio postaje.

Predsjednik Hrvatskog doma 1893. **Nikola Dončić** govorio je o problemu asimilacije, povraćaja imovine, prava na zaposlenje, čitavom nizu kršenja ljudskih prava.

Insistirao je na tome da je to stav

Medalja za predsjednicu HGI

Nakon razgovora s udrugama posebno je primljena delegacija Hrvatske građanske inicijative.

- Predstavnici HGI-a su istakli probleme naših građana, a posebno probleme nezaposlenosti i povrata imovine. Bilo je govora i o predizbornom sporazumu s DPS-om i njegovom realizacijom. Šeks i saborski zastupnici su istakli potrebu većeg jedinstva Hrvata na ovim prostorima i obećali pomoć za razne kulturne i gospodarske projekte.

Vladimir Šeks je čestitao predsjednici Mariji Vučinić na uspješno održanom Saboru HGI-a i na njenom izboru, te joj predao zlatnu "Medalju Sabora Hrvatske".

*Dr. Ilić uručuje Šeksu dio
izdavačke djelatnosti HGDCG*

kompletnog hrvatskog korpusa, koji nije zadovoljan trenutnim položajem.

- Hrvatska zajednica nije dobro organizirana, ocijenio je Dončić i kao primjer neusklađivanja naveo to što je Marić predložio projekt radio postaje koji je njegova NVO već podnijela.

Predsjednik NVO Krašići **Pavle Jurlina** također je govorio o problemu zapošljavanja, lobijima u energetici, građevinarstvu, farmaceutskoj industriji, poništenim natjecajima...

Saborski zastupnik **Željko Kurtov** prekinuo je izlaganje, postavljajući niz retoričkih pitanja.

- Koliko ima Hrvata? Koliko udruga? Devet? Ako se vas sedam tisuća ne može dogovoriti, kako ćemo vam mi pomoći? Pokušajte naći pravu ekipu, dogovoriti zajednički program. Ne pojedinačno, ne osobno, nego u interesu svih.

Ovakom, mi ćemo vas slušati i otići, a ništa nećemo uraditi, kazao je Kurtov.

Predsjednik HKD Gornja Lastva **Zoran Nikolić** istakao je kako se i sami Hrvati moraju malo potruditi.

- Nismo u ništa boljem položaju nego neki Crnogorci, ocijenio je Nikolić.

Dončić je replicirao.

- Drago mi je što je gospodin Nikolić zadovoljan, sad preostaje boriti se za prava preostalih 6999 Hrvata.

Nakon Dončića, govorio je predsjednik HKD Napredak **Silvio Marković**, a zatim predsjednik Hrvatskog građanskog društva Crne Gore dr **Ivan Ilić**. On je istakao da HGDCG ima 1500 registriranih članova i naveo najznačajnije projekte društva: časopis Hrvatski glasnik, nastavu Hrvatskog jezika, Bokeljsku priču, formiranje baze podataka o kadrovskoj strukturi...

- Gospodin Kurtov je spominjao mali broj Hrvata a veliki broj udruga. I to formiranje velikog broja udruga je nečiji projekt. Moramo se pitati čemu sve to vodi. Očigledno nigdje.

HGDCG ne priznaje krovnu udruhu koja je formirana od 3-4 manje udruge koje se još nisu prikazale nijednim projektom. Među nama ovdje ima ljudi koji se predstavljaju

da govore u ime udruga a u stvari govore o svojim osobnim problemima. Mogu i ja govoriti o medicini, i o gospodarstvu, ali molim vas ako smo već došli volio bih da svi mi pričamo o projektima, istakao je dr Ilić.

On je naveo da u Crnoj Gori trenutno posluje 76 poduzeća iz Hrvatske.

- Nažalost, većina je u Podgorici, ali to je tržišna utakmica i mi u njoj trebamo sudjelovati koliko smo sposobni, kazao je Ilić i zamolio predstavnike Sabora neka pomognu da se omogući lakše studiranje u Hrvatskoj, ne samo djeci Hrvata, već i Crnogorcima, jer je plejada crnogorskih intelektualaca školovana u Hrvatskoj, dobri su predstavnici i sudjeluju u razvoju dobrih odnosa dvaju država.

On je posebno istaknuo rješenje otvaranja Hrvatskog kulturnog centra u Kotoru.

Šeks je apelirao neka se eliminiraju korijeni i uzroci nejedinstva, da svi skupa rade u interesu hrvatskog nacionalnog korpusa u Crnoj Gori.

T. POPOVIĆ

*Zašto je opozvan generalni konzul Republike Hrvatske u
Crnoj Gori Ivan Škarić*

Prejaka riječ

Zaista mislim kako između Crne Gore i Hrvatske nema, ne može biti niti treba biti ama baš nikakvih problema. Dovoljno je da se nađu samo dvojica pametnih ljudi da se dogovore i to može biti riješeno u roku od pola sata, jer nema principijelnih razloga da bude bilo kakvih problema. Zna se po Strazburu, zna se po Briselu, zna se po udžbenicima što su to granice na moru, zna se što je odredila Badinterova komisija i zna se kakvo je razgraničenje došlo i u kojim je granicama Hrvatska priznata, a i Crna Gora je već priznata. Dakle, treba to samo parafirati i stvar je riješena.“

Prethodni citat dio je izjave done-
davnog generalnog konzula
Republike Hrvatske u Crnoj Gori
Ivana Škarića.

Sa činjeničnog, pravnog, zakon-
skog i znanstvenog stanovišta ovoj se
kratkoj analizi aktualne situacije s
razgraničenjem Hrvatske i Crne
Gore na moru kod Prevlake ništa ne
može prigovoriti, ali je ona ipak
konzula Škarića stajala razriješenja s
te dužnosti.

Ušima predsjednika Hrvatske
Stjepana Mesića, kao i članova
Vlade u Zagrebu ove Škarićeve riječi
koje je izgovorio na tiskovnoj konfer-
enciji 13. prosinca prošle godine u
Tivtu, organiziranoj u povodu posje-
ta rukovodstva Dubrovačko-
neretvanske županije Boki, nisu
bile nimalo ugodne, tim prije
što je Škarić, poznat kao čov-
jek koji govori bez imalo za
političare svojstvenog
okolišanja i uvijanja, tom pri-
likom kritizirao političke
strukture i u Hrvatskoj i u

**Sanader i Mesić jednostavno nisu mogli
dopustiti da im Škarić nekažnjeno s mjesta
diplomatskog predstavnika Hrvatske u
jednoj susjednoj zemlji dijeli političke packe**

Crnoj Gori, za nerad pozivajući vlas-
ti obje države da više surađuju na
dobrobit običnih ljudi sa obje strane
granice.

U izbornoj godini kakva je 2007. u
Hrvatskoj, ovakav istup jednog vis-
okog stranačkog dužnosnika HSLS-
a, nije mogla proći bez ljutite reakci-
je sa Pantovčaka i Markova trga.
Premijer **Ivo Sanader** i
Mesić jednostavno

nisu mogli dop-
ustiti da im Šk-
arić nekažnj-
eno s mjesta
diplomats-
kog pred-
stavnik a
Hrvatske u
jednoj sus-
jednoj zemlji
„dijeli poli-
tičke packe“,
tim prije što
ih je neka-
dašnji grado-
načelnik Spl-
ita neiz-
r -

avno prozvao i što nemaju snage da u
praksi provedu odluku o proglašenju
zaštićenog ekološko-ribolovnog poja-
sa (ZERP) na Jadranu. Oko tog rje-
šenja koje za cilj ima zaštitu
hrvatskih prirodnih i gospodarskih
resursa na Jadranu, Hrvatska se već
duže vrijeme spori sa svojim susjed-
ima iz EU, Italijom i Slovenijom, a
Škarić je u Tivtu pozvao Crnu

Goru da surađuje sa Hrva-
tskom u zajedničkoj
valorizaciji jadrans-
kih resursa i podrži
vlasti u Zagrebu u
namjeri da u prak-
si sprovedu ZE-
RP.

„Ne treba se tu
puno praviti pam-
etan – zna se do
kud Talijani dol-
aze i gdje love ribu
iz Jadrana, zna se
da to čine i

Škarić

duboko u teritorijalnom moru Crne Gore, a i Hrvatska iako je opremljenija od Crne Gore, uhvati tek svaku 50-tu talijansku koč u krivolovu. Iz raznoraznih razloga o tome se šuti, ali da sam ja na vlasti, ja to ne bih tako radio“, kazao je tada Škarić.

Njegove izjave u dijelu hrvatskih medija ocijenjene su skandaloznima, pa je hrvatska Vlada na inicijativu kabineta predsjednika države Stjepana Mesića, Škarića pred Novu godinu povukla u Zagreb, službeno „na konzultacije“, a onda ga nekoliko dana kasnije i formalno opozvala s dužnosti konzula Hrvatske u Kotoru.

Smjena bivšeg splitskog „poteštata“ i saborskog zastupnika sa kormila konzulata u Kotoru izazvala je i podijeljene reakcije među čelnicima bokeljskih Hrvata.

“Provodio je osobnu politiku, a ne politiku Vlade Republike Hrvatske i nismo zadovoljni radom konzulata od njegovog dolaska, komentirao je tih dana u splitskoj “Slobodnoj Dalmaciji” potpredsjednik Hrvatskog građanskog društva u Kotoru **Tripo Schubert**, dodajući da su se “neke stvari u ovdašnjem hrvatskom korpusu odvijale u neželjenom pravcu”. On je naveo kako je Škarić,

“umjesto da radi na ujedinjenju Hrvata u Crnoj Gori”, formiranjem umjetnih hrvatskih udruženja sa jednim ili dva člana “podsticao podjele”. Samo par dana nakon toga, predsjednik HGDCG **dr. Ivan Ilić** javno se ogradio od Schubertovog nastupa, ističući kako je potpredsjednik iznio osobni, a ne službeni stav HGD, koje će se oglasiti onda kada bude raspolagalo službenim objašnjenjem razloga za Škarićevu smjenu.

Kako bivši konzul nije dobro radio, mišljenja je i predsjednik Hrvatskog kulturnog društva “Napredak” iz Tivta **Silvio Marković** koji nije skrivao nezadovoljstvo “zbog formiranja krovnog hrvatskog udruženja u Crnoj Gori, čije je utemeljenje forsirao Škarić, gurajući neke svoje ljude, a ne nositelje glavnih aktivnosti”.

“Neslužbeno sam čuo i za malo žešći život u društvima gdje se jelo i pilo”, rekao je Marković “Slobodnoj Dalmaciji” komentirajući nagađanja o navodno “malo komotnijem” Škarićevom ponašanju za vrijeme kotoorskog mandata.

Nevladine organizacije koje okupljaju jedan broj pripadnika hrvatske manjine u Boki, “Hrvatski dom” iz

Kotora i „Krašići“ iz Tivta, oglasile su se priopćenjem u kojem su pohvalile odlazećeg generalnog konzula. Smatraju kako se od Škarićevog dolaska mnogo štošta na bolje promijenilo za ovdašnje Hrvate.

- Hrvatska građanska inicijativa ne želi komentirati odluke organa Republike Hrvatske u vezi s tim. S konzulom Škarićem i osobljem Konzulata u proteklom razdoblju imali smo dobru i korektnu suradnju. Sam konzul Škarić je pomagao sve hrvatske udruge i pojedince i ni na jedan način nije pridonosio lošim odnosima među Hrvatima u Boki Kotorskoj. Neprihvatljive su izjave pojedinaca koje su prikazale konzula Škarića u negativnom kontekstu, jer ne odgovaraju istini, kazala je za Hrvatski glasnik predsjednica HGI **Marija Vučinović**.

Nakon svega, ostaje i pomalo gorak ukus i saznanje da su moćni političari ipak najviše posvećeni sami sebi, svom ugledu i slici u javnosti koja ih trenutno zbog izbora jako zanima. Iz njihova kuta neoprostiv je grijeh da im bilo tko, pa makar to bio i diplomatski predstavnik njihove države u susjedstvu, „dijeli lekcije“ i praktično neizravno upozorava glasače da političari na vlasti u Zagrebu nešto nisu dobro, ili nisu uopće odradili, kao što je to slučaj s pitanjem razgraničenja Hrvatske i Crne Gore na moru kod Prevlake. Zanimljivo je da je premijer Ivo Sanader, koji je u siječnju posjetio Crnu Goru, na konferenciji za novinare također govorio o potrebi rješavanja problema razgraničenja na moru, gotovo sa identičnih polazišta koje je mjesec dana ranije spominjao Škarić i kojeg je zbog toga Mesić smijenio. Ako je konzulova kritika da političke strukture dviju država ne rade dobro u rješavanju međusobnih još otvorenih pitanja, pridonijela Sanaderovoj siječanjskoj odlučnosti da napokon na kvalitetan i stalan način riješi razgraničenje na moru sa Crnom Gorom, Škarić nije ipak uzaludno smijenjen. Ostaje stoga nada da oni koji imaju smjelosti reći „popu pop, a bobu bob“, na koncu ipak nešto mogu svojim „dugim jezikom“ i postići.

Siniša LUKOVIĆ

Već bivši generalni konzul RH u Crnoj Gori za Hrvatski glasnik

Nisam izazivao podjele

Sa prijema

Sa već bivšim generalnim konzulom Republike Hrvatske u Crnoj Gori Ivanom Škarićem razgovarali smo nekoliko dana nakon bure koja se podigla oko njegovog prijevremenog odlaska sa dužnosti.

HG: Zašto ste opozvani?

Opozvan sam na prijedlog predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića. Moj istup na tiskovnoj konferenciji u Tivtu, na kojoj nisam bio aktivni sudionik, već sam samo iznio nekoliko neformalnih stavova, u Hrvatskoj je shvaćen kao kritika moje države u stranoj državi, što je neprimjereno diplomatsko ponašanje. S time ja slažem, jer jedan diplomat ne smije kritizirati svoju državu. To nisam ni mislio, ali je tako shvaćeno. Moja namjera nije bila negativna, nego pozitivna, u cilju poboljšanja odnosa između dviju država. Za to ću vam dati i primjer. Vi znate da je tek prošle godine, 1. srpnja, krenuo prvi autobus. Nije bilo razloga da i prije ne krene linija između Hrvatske i Crne Gore. U službenom priopćenju ne dovodi se u pitanje moje ponašanje, to je stav pojedinaca.

HG: Jeste li izazivali podjele i vodili svoju politiku?

- Nisam došao ovdje da dijelim hrvatski korpus, naprotiv, poduzeo sam sve za jedinstvo među Hrvatima. Moj cilj je bio da djeluju jedinstveno, prvenstveno na kulturnom planu. Nisam provodio osobnu politiku, niti je moguće provoditi osobnu politiku. Dokaz su i proslave Dana državnosti koje su okupile više građana Crne Gore bez obzira na nacionalnost nego proslava bilo kog drugog konzulata. Protiv Hrvatskog građanskog društva nisam nikad radio ništa, iako sam bio bombardiran raznim informacijama. Ni jednu udrugu nisam formirao, ni u jednoj od novoformiranih udruga nisam kadrovski sudjelovao. Niti me je tko za to pitao. Ideja o formiranju krovne udruge nije bila ideja generalnog konzula već ini-

Oproštajni prijem

Oproštajnom prijemu konzula Ivana Škarića 23. veljače u hotelu Palma u Tivtu bili su nazočni veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori dr. **Petar Turčinović**, zamjenik veleposlanika RH u Beogradu **Branimir Lončar**, odlazeći konzul Republike Slovenije **Branko Rakovec**, predsjednik Ustavnog suda RCG **Mladen Vukčević**, biskup kotorski msgr. **Ilija Janjić**, mitropolit CPC **Mihailo Dedeić**, predsjednik Hrvatskog građanskog društva Crne Gore dr. **Ivan Ilić**, predsjednica Hrvatske građanske inicijative **Marija Vučinović**, predsjednik tivtatske SO **Mato Marović**, zastupnik **Božidar Nikolić**, predstavnici Hrvatske privredne komore, direktori hrvatskih i crnogorskih poduzeća, gradonačelnici i njihovi suradnici, predstavnici političkih partija ...

Konvencionalnost prijema „narušavali“ su spontani govori, a sa osobitim emocijama od Škarića su se oprostili Cetinjani, čija je delegacija na čelu sa gradonačelnikom **Milovanom Jankovićem** najavila „demonstracije“ zbog, kako smatraju „nepravednog opoziva“ već bivšeg konzula.

cijativa, ako hoćete zapovijed, Ministarstva vanjskih poslova. Na prvom sastanku bile su prisutne sve udruge. Osim koordinacije i brige o statutarnom uređenju, konzulat se nije miješao, formiranje je bila interna stvar udruge. Mi smo u tom dijelu bili logistika, ništa više.

HG: Glasnogovornik Vlade izjavio je da ste povučeni sa dužnosti nakon što ste obavili glavni posao zbog kojeg ste postavljeni, a to je pripremanje otvaranja veleposlanstva RH u Crnoj Gori. Jeste li znali da ste zato bili tu?

- Nisam. Moguće da je to bila njihova namjera i ja u tome ne vidim ništa loše. Ako su me za to postavili, ja sam taj posao dobro odradio. Ali, stvarno sam mislio da ću ostati četiri godine. Puno sam projekata započeo i puno će ih ostati nerealizirano, nedovršeno na način kako sam ja mislio, i žao mi je zbog toga. Mislim na dolazak još kapitala iz Hrvatske, ulaganje u ribarstvo i poljoprivredu, suradnju u gospodarstvu, kulturi i sportu.

HG: Je li tijekom Vašeg mandata bilo nekih opomena iz Hrvatske?

- Ne, nikakvih. Zašto bi i bilo kad je ovaj Konzulat radio vrlo kvalitetno. Po obimu posla i po kvalitetu je među najboljima u okruženju, a po troškovima najjeftiniji. Nije bilo enormnog trošenja, putovanja, nikakvih anomalija.

HG: Zašto ste onda tako strogo kažnjeni?

- I ja se pitam, jer nije bilo ozbiljnih razloga. Da se stavio na vagu moj rad, ono dobro što sam učinio i ono negativno, uvjeren sam da bi uteg duboko prevagnuo na stranu onog dobrog što sam radio. Na vrijeme sam dolazio na posao, imao odličnu suradnju sa svim zaposlenicima u Konzulatu. Maksim-

Tko će biti novi konzul

Odbor za vanjsku politiku Hrvatskog Sabora, koji daje mišljenje Predsjedniku Republike o postavljanju i opozivu šefova diplomatskih misija RH, odlučio je da Škarić više nije generalni konzul. Procedura opoziva nalaže da opoziv, osim predsjednika Mesića, potvrdi i premijer Sanader, a nakon toga službeno će se oglasiti Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija. Još se ne zna tko će biti novi generalni konzul Republike Hrvatske u Crnoj Gori, ali kako Hrvatski glasnik iz neslužbenih, ali pouzdanih izvora doznaje, kao jedan od ozbiljnijih kandidata spominje se **Božo Vodopija**.

alno sam se angažirao da sa realizira zalaganje i Hrvata i Crnogoraca da se ovdje gleda Hrvatska televizija, što sam uspio riješiti u suradnji sa crnogorskim predstavnicima. Vrlo skoro će se gledati i drugi program, u što nas uvjerava i crnogorska Agencija za radiodifuziju. Za mog mandata ovdje je došao znatan broj novih hrvatskih tvrtki, istina za sada samo kao trgovina, uvoz - izvoz robe. Mojim posredstvom Konstruktor iz Splita dobio je posao i sagradio most na Limu, a najvjerojatnije će dobiti pravo izgradnje još jednog mosta u Bijelom Polju. Nedavno je splitski Pomgrad dobio posao za uređenje kanalizacijskog sustava grada Tivta, još neke tvrtke će dobiti posao ovdje. Nekoliko ministara je mojim izravnim zalaganjem posjetilo Crnu Goru i potpisalo određene dokumente o poboljšanju odnosa. Danas djeluje blizu 60 tvrtki i nekoliko poduzeća je u osnivanju koje dolaze iz Hrvatske. U osnivanju je i Poslovni klub, a to je jedna od mojih ideja i ideja mojih suradnika. Bio sam aktivni sudionik rješavanja problema spora oko vode između Herceg Novog i Konavala, osobno išao u Zagreb kod Sanadera i Šeksa, da se pitanje vode riješi na državnoj razini, kako ne bi došlo do daljih nepotrebnih incidenata. Uz moje zalaganje prva zemlja domaćin prv-

og međunarodnog sajma knjiga u nezavisnoj Crnoj Gori bila je Hrvatska. Imao sam odličnu suradnju sa katoličkom crkvom, pomagao u prikupljanju sredstva za obnovu crkve Sv. Eustahija u Dobroti, upisivanju studenata u domove studenata i na fakultete u Hrvatskoj.... Želim posebno podvući da sam bio aktivan sudionik stvaranja nezavisne Crne Gore. Znam da to Crnogorci znaju. Ne krijući svoje stavove i simpatije prema Crnoj Gori vrlo često sam to iznosio u javnost dovodeći možda u pitanje diplomatsko ponašanje. Ali, vrijeme je pokazalo da sam bio na pravom putu. Ne očekujem da me svi hvale, niti je to moguće, ali očekujem barem dozu elementarnog poštenja. Nek se objektivno iznesu ocjene o mom radu a ne da se daju paušalne ocjene o tome kako sam i što sam radio. O tome najbolje svjedoči moj iznimno dobar odnos sa svim gradonačelnicima u Crnoj Gori. Mnogi su se javili i izrazili svoju nevjericu.

HG: Što dalje?

Napravit ću jedan intermezzo, malo ću biti s unucima, sa suprugom. A zatim ću vidjeti što dalje. U svakom slučaju, pomoći ću ako netko želi nastaviti projekte koje sam započeo na planu suradnje dvaju zemalja, a novom konzulu dat ću svesrdnu podršku.

T. POPOVIĆ

*Sa promocije knjige
"Dubrovnik - Rat za mir"*

U izočnosti oponenata na saboru HGI, iza zatvorenih vrata, Marija Vučinović izabrana za novu-staru predsjednicu stranke

Šestorka nije izašla na bojište

Marija Vučinović, koja je i do sada obavljala tu funkciju, novi je predsjednik Hrvatske građanske inicijative, a njezina i politika njenih suradnika koja se sukobljava sa stavovima većine članova dosadašnjeg Središnjeg odbora HGI, ocijenjena je pravilnom – epilog je prvog radnog sabora jedine hrvatske političke stranke koji je 17. veljače u Tivtu održan iza čvrsto zatvorenih vrata.

Saboru nije nazočio nitko od šest protukandidata od dosadašnjih devet članova SO HGI s kojima predsjednica stranke u sukobu još od kolovoza prošle godine. „Šestorka“ je naime, ocijenila kako je sabor organiziran na način da unaprijed osigurava prevlast krilu gde Vučinović, zbog čega su svoje pristalice pozvali neka ne prisustvuju. Tako se 17. veljače u velikoj dvorani Centra za kulturu Tivat okupilo ukupno 119 izaslanika – predstavnika OO

Manji broj pristalica „šestorke“ bio razočaran činjenicom kako se nitko od najžešćih protukandidata Marije Vučinović nije pojavio i pred saborom iznio i svoju verziju višemjesečnih sukoba u vrhu HGI

HGI iz Tivta, Kotora, Bara i Podgorice, kao i članova odborničkih listi te stranke s posljednjih lokalnih izbora u Tivtu i Kotoru. Među njima, doduše, nije bilo mnogih starih aktivista koji su osnovali HGI prije skoro pet godina, a u sali nije bilo ni prvog predsjednika te stranke, dr **Dalibora Burića**.

- Rad sabora protekao je u konstruktivnoj atmosferi, čula su se različita mišljenja i stavovi i na kraju je velikom većinom izaslaničke potpore usvojen modificirani i dopunjeni Statut HGI, izvješće predsjednice o radu u proteklom razdoblju, kao i izvješće Nadzornog

odбора o financijskom poslovanju. U diskusijama je data podrška dosadašnjoj politici rukovodstva stranke, posebno za osnivanje novih OO u gradovima gdje postoji interes Hrvata, navodi se u priopćenju koje je nakon završetka skoro gotovo trosatnog rada sabora, podjeljeno novinarima. Iako je prethodno bilo najavljeno održavanje tiskovne konferencije nakon sabora, novoimenovano vodstvo HGI nije željelo odgovarati na pitanja novinara ističući kako „priopćenje dovoljno kvalitetno govori o zbivanjima na saboru“.

- HGI je i ovog puta pokazala osjećaj za aktualnu političku situaciju i namjeru da i Hrvati u Crnoj Gori sa svim sličnim snagama u Crnoj Gori slijede svoj europski put. HGI će i dalje nastojati i svim svojim snagama ustrajavati na zajedništvu u Crnoj Gori i stoga poziva sve bez razlike, da doprinesu uspješnosti naše stranke na političkim planu, navodi se, uz napomenu da su „sva nastojanja HGI kao političke stranke u interesu ne samo Hrvata, već i svih drugih građana Crne Gore“. Nadalje se ističe kako su okupljene zanimali i razlozi podjele i sukoba u

Nikolić: Neće biti nove stranke

Glasnogovornika Josipa Nikolića pitali smo koji je novi potez „šestorke“.

- Ništa. Neće biti nikakvih poteza. Mi smo legalisti, poštujemo državu i zakon. Nećemo ići u osnivanje nove stranke, kazao je Nikolić za Hrvatski glasnik.

Nikolić je ponovo istakao kako nije točno da je većinski SO bio protiv suradnje s vladajućom koalicijom, ali se ona morala zasnivati na jasno sročenom političkom ugovoru, „a ne na sramotnu, bezrezervnu koaliciju, kakva je sada“.

- HGI nije mjesto ni na čijoj listi osim na svojoj-zakonskoj, kazao je Nikolić.

Poziv na suradnju

- Nakon održanog Sabora i već poznatih odluka, predstoji nam rad na njihovom sprovođenju. Jedan od prvih zadataka svakako je oformljenje Općinskih odbora Tivta i Kotora, kazala je za Hrvatski glasnik predsjednica HGI Marija Vučinović i dodala da stranki predstoji i dalji rad na predizbornom sporazumu s DPS-om.

- Jedno od naših stalnih programskih opredjeljenja je rad na zajedničkom djelovanju hrvatskog korpusa u Crnoj Gori. Moram naglasiti još jednom da pod ovim podrazumijevam rad na unaprjeđenju sveukupnog života Hrvata, a s tim i svih građana Crne Gore. U tom cilju pozivamo sve ljude ovakvih opredjeljenja da pristupe našoj stranci. Isto tako pozivamo sve naše članove na dijalog kako bi uskladili različita mišljenja u pravcu jedinstvenog rada na ostvarenju već pomenutih zajedničkih interesa. Svakako da među njima prepoznajemo i NVO s hrvatskim predznakom koje se bave očuvanjem naše kulturne baštine. Smatramo da je njihov rad vrlo važan i HGI kao politička stranka želi da maksimalno pomogne u njegovom radu, istaknula je Vučinović.

stranci „o čemu se detaljno razgovaralo i čulo da je pravilno odabran politički put HGI usmjeren ka podršci samostalnosti Crne Gore“.

- Izaslanici su uvjereni da je često u prošlosti, osobni interes pojedinaca bio i nažalost ostao, prepreka zajedništvu Hrvata u Crnoj Gori, piše u priopćenju uz informaciju kako je Marija Vučinović za novog predsjednika stranke izabrana „velikom većinom glasova“. Vučinović je istaknula kako je vrijeme pred nama posebno značajan za Hrvate u Crnoj Gori, posebno u svijetlu donošenja značajnih dokumenata i zakona potrebnih ka europskim integracijama i približavanja Europi. HGI će se maksimalno založiti da na tom

europskom putu Crne Gore iskoristimo pozitivno iskustvo iz okruženja, a posebno iz naše matične države Hrvatske. Ovo nam je istovremeno i obaveza koja nas vezuje u tisućugodišnjem trajanju Hrvata na ovim prostorima i nadasve njegovanju dobrosusjedskih odnosa, zaključuje se.

Za članove novog SO HGI imenovani su Marija Vučinović, **Mato Marović**, **Božo Nikolić**, **Miroslav Franović**, **Zvonko Deković**, **Gajo Kovačević**, **Ivica Božinović**, **Irena Belan**, **Ilija Bijelić**, **Josip Gržetić**, **Nikola Čučić**, **Filo Biskupović**, **Nenad Grgurević**, **Andrija Saulačić**, **Miroslav Marić** i **Vladimir Medović**, dok je jedno mjesto ostavl-

jeno za novog predsjednika OO HGI Tivat koji će, kao se čulo, biti ubrzo izabran. Naglašeno je da će SO kojem su po novom Statutu povećana ovlaštenja, uskoro izabrati i Predsjedništvo stranke, a na saboru su imenovani i novi sastavi stranačkog Nadzornog odbora, Stegovnog suda i Statutarne komisije.

Manji broj pristalica „šestorke“ koji su bili među izaslanicima, čudio se i bio razočaran činjenicom kako se nitko od najžešćih protukandidata Marije Vučinović nije pojavio i pred saborom iznio i svoju verziju višemjesečnih sukoba u vrhu HGI. To je na njih ostavilo gorak utisak pravog „bijega s bojišta“ iako se takav epilog dao naslutiti iz priopćenja koje je dan prije održavanja najvećeg stranačkog skupa HGI došlo iz redova „šestorke“.

- Većinski Središnji odbor HGI, kako je bilo najavljeno, nakon obavljenih intenzivnih konzultacija unutar stranke, donio je odluku da nema elementarnih uvjeta za održavanje sabora stranke, a kamoli za demokratsko odlučivanje, te sugerira svojim članovima neka sudjeluju u radu sabora, priopćio je u ime „šestorke“ glasnogovornik HGI **Josip Nikolić**. Uz napomenu kako se ozbiljan sabor ne organizira samo sedam dana nakon njegove najave u dnevnom tisku, Nikolić je kazao kako je „evidentno da je „pečatna“ grupa, ona ista koja je uspjela nažalost, raskoliti jednu lijepu, ljudsku ideju, na ovoj pripremi radila izuzetno planski, a prije svega radi potrebe realiziranja osobnih promocija i interesa.“

- Otpočelo je nečuvanom promjenom brave na službenim prostorijama HGI, nestatutarnim suspenzijama članova Središnjeg odbora i ekspresnim imenovanjem drugih zamjenskih članova, zahvaljujući prije svega uzurpiranim pečatima stranke i OO HGI Tivat. Sve odluke donesene nakon ovih događanja počevši od 4. kolovoza prošle godine su nestatutarne i ništavne. Sada se agonija nastavlja tako da je velika većina poziva dostavljena tri dana prije samog početka održavanja sabora i to bez ikakvih materijala! Sabor su zamislili održati potpuno zatvorenog tipa na koji nisu dobro došli čak ni gosti iz hrvatskih udruga, a kamoli kolege iz drugih stranaka i novinari, navodi se u priopćenju „šes-

torice" od 16. veljače uz napomenu da su oni očekivali probleme u HGI riješiti dijalogom na saboru u mirnoj i demokratskoj atmosferi.

- No, činjenice oko organiziranja ovog sabora su zaista porazne, prije svega u ljudskom pa onda i u političkom smislu, te kao takve predstavljaju sramotu za Hrvate i sve članove i simpatizere HGI. Stoga poručujemo da svojom prisutnošću nećemo dati legitimnost ovako sazvanom saboru, te da ćemo iznaći i volje i snage da se to učini legalno i legitimno u duhu stare bokeške kulture kako je uostalom, i sve ovo započeto kod osnivanja HGI, zaključuje se.

Višemjesečni tinjajući sukob u vrhu HGI kulminirao je početkom kolovoza prošle godine i to na pitanju kako će jedina hrvatska stranka nastupiti na rujanskim parlamentarnim izborima u Crnoj Gori. Marija Vučinović i dva člana SO Zvonko Deković i Miro Franić bili su za to da HGI nastupi u koaliciji s DPS i SDP, dok je protiv bilo ostalih šest članova SO **Anton Pečković, Vedran Milošević, Josip Nikolić, Antun Žegura, Anđelka Sindik i Branko Pean**. Oni su smatrali kako ne treba ići u koalicije „koje

Sa Sabora u Tivtu

su kroz odluku Ustavnog suda nakon referenduma, o ukinuću zajamčenih mandata u Skupštini Crne Gore za predstavnike manjina, Hrvatima koji su na referendumu listom podržali nezavisnost Crne Gore, zabijeni nož u leđa". Uslijedile su uzajamne smjene Marije Vučinović i četiri člana pobunjene "šestorke" iz Središnjeg odbora, ali je Ministarstvo pravde Crne Gore kojem se "šestorka" prije nekoliko mjeseci obratila, kazalo kako je za

državu, iako nema većinu u Središnjem odboru, Marija Vučinović i dalje legitimni predsjednik HGI jer je kod nje pečat stranke. HGI je na izborima nastupila na koalicionoj listi DPS-SDP, a njezin vijećnik u Skupštini Crne Gore Božo Nikolić je do danas u svom parlamentarnom radu, glasovanju javnim istupima pokazao izuzetno veliku bliskost u stavovima sa kolegama iz crnogorskih vladajućih stranaka.

Siniša LUKOVIĆ

Demokracija zatvorena za javnost

„Jedina politička partija utemeljena od Hrvata u Crnoj Gori osnovana prije pet godina, u vrijeme lokalnih parlamentarnih izbora u Tivtu, u prvoj godini svojega osnutka postigla je i svoj najveći izborni uspjeh. Na sljedećim lokalnim izborima u Tivtu, uspjeh mjeren brojem osvojenih mandata je manji za "samo" pet mjesta. Međutim, sklapanje koalicije sa većinskom DPS-SDP obezbjeđuje HGI ugledno mjesto predsjednika tivatskog parlamenta, ali i neka druga radna mjesta za neke članove HGI-a. Ništa neobično u odnosu na druge partije, ništa neobično za vrijeme i sredinu u kojoj živimo. Samo unekoliko drugačije od emotivnih istupa i predizbornih obećanja. Zahvaljujući činjenici da je jedina politička partija sa hrvatskim predznakom u Crnoj Gori ali i poništavanju "predreferendumske" Zakona o manjinama, HGI dobiva priliku imenovati i predstavnika hrvatskog naroda u republički Parlament. Uspjehe kotorske podružnice nećemo spominjati...

Istovremeno, HGI u prve četiri godine postojanja i prije održavanja prvog Sabora uspijeva da je napusti njezin prvi predsjednik, da si priušti VD predsjednika gotovo dvije godine, da je vodi rukovodstvo koje si dopušta da kredibilitet ostvaruje zamjenom brave na službenim pros-

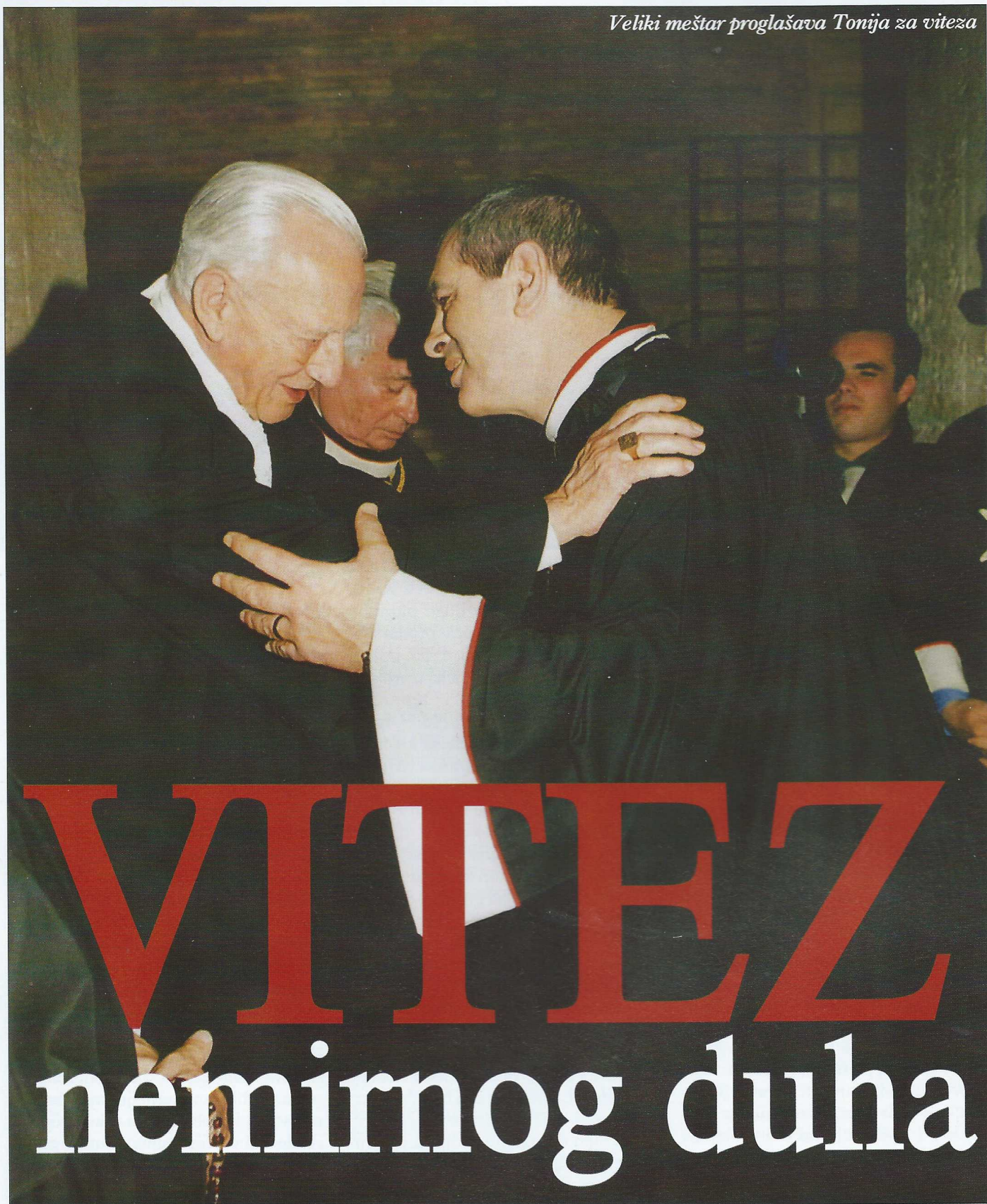
torijama Stranke, da sa zakašnjenjem od više od godinu dana saziva radni Sabor.... Sabor koji se održava iza zatvorenih vrata, bez prisustva javnosti, bez ijednog gosta iz državnih tijela Hrvatske i Crne Gore, bez ijednog predstavnika sve brojnijih nevladinih udruženja sa hrvatskim predznakom. Sabor nedostupan medijima pa i jedinom glasilu Hrvata u Crnoj Gori. Sabor o čijim se rezultatima javnost, pa i onaj njezin dio čiji predznak stranka nosi, obavještava saopštenjem. Čudno poimanje demokracije, čudan tretman građana koje pretenduje predstavljati... Hrvatsko građansko društvo je nevladina udruga i možda i nije za očekivati da se "miješa" i untarstranačke stvari HGI. Međutim, činjenica jeste da je Hrvatska građanska inicijativa jedina takva partija u Crnoj Gori te je kao takva reprezent hrvatske manjine u političkom mozaiku Crne Gore. I stoga sebi dajemo za pravo da reagiramo na upravo održani Sabor, točnije na način njegovoga održavanja. Držimo ga krajnje nedemokratskim i nepriličnim za svaku iole ozbiljnu stranku - skupovi zatvoreni za javnost mogu asociirati na nešto što se nikako ne može nazvati demokracijom koju svi istinski želimo, navodi se u priopćenju predsjednika Hrvatskog građanskog društva Crne Gore **dr. Ivana Ilića**.

INTERVJU
PRVI DIO

*Antun-Toni Sbutega, veleposlanik
Crne Gore pri Svetoj stolici i Malteškom redu*

Veliki meštar proglašava Tonija za viteza

VITEZ

nemirnog duha

Fascinantna jednostavnost. **Antun-Toni Sbutega**, veleposlanik Crne Gore pri Svetoj stolici i vitez Malteškog reda, isuviše skroman za zvuk kojim te titule odjekuju, isuviše nemirnog duha za stereotip koji nameću.

Raskošna misao uz stalne digresije, lutanja, dokazi o nesavršenosti čovjeka i svijeta izrečeni bez ambicije da se dokaže visoka intelektualnost, potpuno prirodno gospodstveno držanje preneseno odgojem i genima stare bokeljske obitelji, umanjivanje lične tragedije ili zasluge, vraćanja: "o čemu smo ono govorili", prekidani neumitnim pratiocem "medijske slave"-neprestanim zvonom mobilnog telefona. Zovu prijatelji, rođaci, znani i neznanici...

Rođen je 27. novembra 1949, u Boki, na Prčanju, kao najstarije dijete Krsta i Olge Sbutega. Na planetarnom planu, bilo je to vrijeme stvaranja NATO saveza, Informbiroa, eksplozije prve atomske bombe u Rusiji... Na lokalnom, vrijeme poslijeratne obnove.

Pitam ga za najranije sjećanje.

- Imao sam dvije i po godine kada me je otac odveo u bolnicu da vidim mamu i tek rođenog brata, Branka.

Branko je rođen 8. aprila 1952.

Uz otklon od bilo kakve drame i patetike, ne želi da priča o tome kako je prepoznao i posljednji bratov pogled.

Surovo ga, ipak, vraćam u djetinjstvo.

Jednostavno drukčiji

Obitelj Sbutega doselila se u Boku u drugoj polovini petnaestog stoljeća. Radi se o jednoj od najstarijih obitelji koje su osnovale naselje Prčanj, bile protagonisti njegovog ekonomskog i kulturnog prosperiteta i jedna od tzv. 12 apostolskih obitelji koje su utemeljile općinu 1704. Prvi prčanski župnik bio je don **Petar Sbutega** (1623 – 1968), a prvi načelnik prčanske općine **Niko Sbutega**.

Sbutega su bili pomorski trgovci, brodovlasnici, pomorci, svećenici. Tonijev pradjed, kapetan **Krsto Sbutega**, bio je istaknuti komandant austrijskog Lloydja, a bavio se i proizvodnjom svile. Djed **Antun Sbutega** je bio dugogodišnji upravnik pošte u

Predaja akreditiva papi Benediktu XVI

Kotoru. Njegov mlađi sin **Milan** poginuo je u partizanima 1944. **Krsto**, Tonijev otac, kapetan duge plovidbe, bio je jedan od osnivača broderskog preduzeća Jugooceania, 1955. gdje je proveo ostatak radnog vijeka u svojstvu nautičkog inspektora i tehničkog direktora. Oženio se 1948. **Olgom Begović** iz Danilovgrada sa kojom je imao tri sina: Antuna, Branka i Milana.

- Moj otac je bio posljednji potomak stare porodice, ali nije baš žurio da se ženi, prilično ležerno živio.. Imao je više od trideset godina kada se oženio Crnogorkom, kršnom brđankom, koja je kasnije često u šali govorila da nas je spasila od izumiranja: "Prošli biste kao stare bokeljske porodice".

Bio je vrlo zanimljiv ambijent plurala na tom malom Prčanju, u svakom pogledu: od ribara do konta, potomaka Rusa koji su pobjegli za vrijeme revolucije, Španjolaca...

U našoj kući živjeli su djed i baka po ocu i majci, slavila se dva božića, uskrsa, slave.

Bili smo okruženi i brojnim potomcima starih prčanskih obitelji, od kojih mnogi nisu bili oženjeni, nisu imali

djece, prisjeća se Toni.

Obiteljska kuća Sbutega nalazi se na obali mora usred naselja Prčanj. Sagrađena je 1665. i restaurirana poslije zemljotresa 1979.

- Obiteljska kuća je bila interesantan prostor sa starim namještajem, mornarskim skrinjama, nautičkim instrumentima, slikama jedrenjaka, portretima predaka, ikonama, starim i novim knjigama na raznim jezicima, broderskim dnevnicima i dokumentima u obiteljskom arhivu.

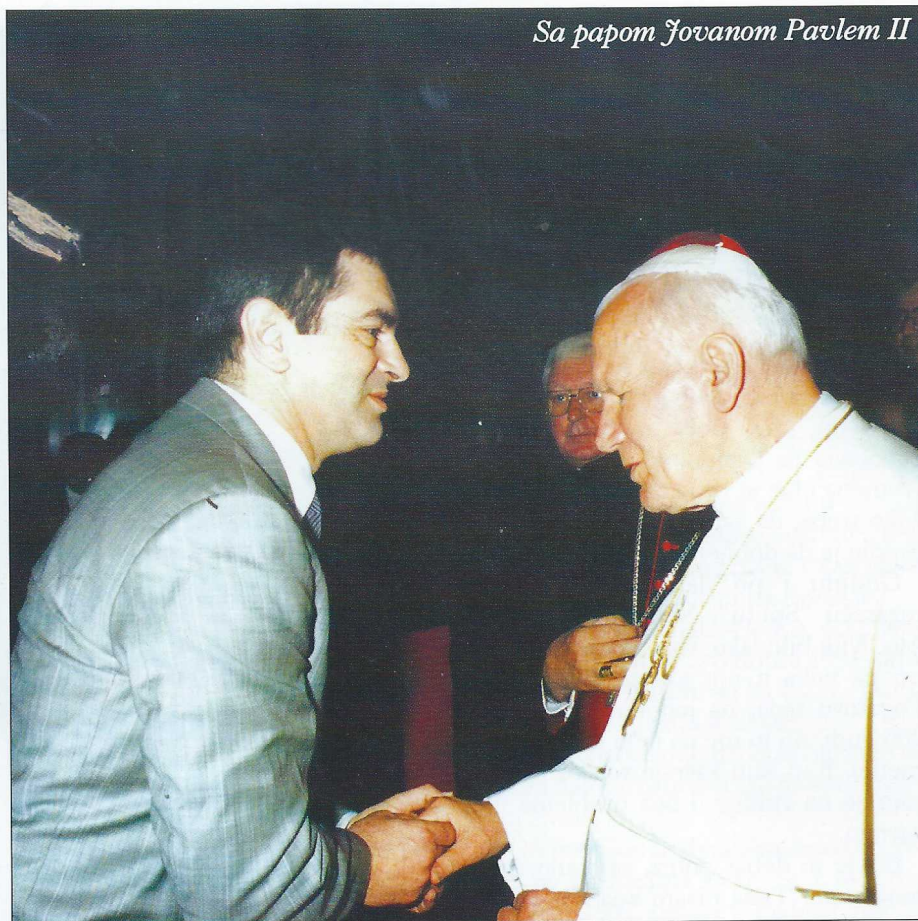
Djedovi i babe puno su se bavili nama.

Branko je već od najranijeg djetinjstva bio vrlo živo dijete, sa velikom energijom. Kada se 1955. rodio naš najmlađi brat Milan roditelji su Branka povjerili na čuvanje časnim sestrama Služavkama Malog Isusa u obližnjem samostanu, gdje je do polaska u školu svakodnevno provodio par sati.

- Sva trojica smo išli na vjeronauk, misu. Dobili smo temeljno vjersko obrazovanje i u obitelji i u crkvi. Nije se radilo samo o formalnom obrazovanju, za nas je vjera postala temelj života.

Naučili smo rano da svoju egzisten-

Sa papom Jovanom Pavlom II

cijalnu sigurnost i svoj personalni identitet ne možemo tražiti u grupama kojima smo pripadali: bili smo dio male zajednice Hrvata u Crnoj Gori, vjernici među ateistima, katolici među pravoslavnima, nekomunisti među komunistima, pripadali smo socijalnoj grupi koju je dikatura proletarijata trebalo da definitivno zbriše sa historijske pozornice: bili smo jednostavno drukčiji. Tako smo naučili da svoj identitet (ne odričući se, naravno, svoga etničkog i socijalnog porijekla) tražimo prije svega u prostorima duha. Što se sigurnosti tiče, naučili smo da imamo povjerenja u Božju providnost.

Da nije bilo tate...

- Osnovna škola na Prčanju bila je jedna zanimljiva zgrada, stari barokni palac Lukovića, sa raskošnim namještajem i umjetninama. U učionici, međutim, nije bilo ni traga od dekoracija. Na zidu samo slike Tita i Blaža Jovanovića.

Bili smo odlični daci. Ne kažem da smo bili pametniji od drugih, ali nam

nije bilo teško jer je naše obrazovanje rano započelo.

Sanjao sam da postanem astronaut, pilot, pomorski inženjer, vozim podmornice, velike brodove. Bilo je to vrijeme kada se išlo u kosmos, a mi smo mislili da će se 2000 ići u druge galaksije, a kamoli na druge planete.

Bavili smo se slikarstvom, mnogo čitali, zanimala nas je umjetnost. Išli smo na pozorišne predstave u CNP-u, na Dubrovačke ljetnje igre... Pored naše kuće bilo je kino i nismo propuštali skoro nijednu projekciju, sve sama remek djela svjetske kinematografije.

Milan je bio vukovac, nikad nije imao četvorku, izuzetno sistematičan. Sve što je radio, radio je na najozbiljniji način, a tako i sad radi.

Branko i ja smo bili improvizatori. Nismo se previše trudili tako da sam ja na polugođu u gimnaziji često imao jedinice iz predmeta koji mi se nisu sviđali. U prvom razredu sam bio vrlo dobar, u drugom odličan a u trećem dobar jer sam imao dvojku iz matematike.

Na četvrtoj godini sam se malo potrudio, a i promijenila nam se profes-

orica matematike, sa kojom se nisam baš najbolje slagao, tako da sam bio odličan. Bilo mi je stalo, jer je tada važilo pravilo da ko je odličan ne polaže maturu, samo radi neku temu.

Radio sam analizu poeziju Federika Garsije Lorke. Baš skoro sam našao taj rukopis na 60 strana i začudio se koliko je to bila zrela analiza. Čak se sjećam da sam, obzirom da nije bilo literature, neke stihove čitao na španjskom jeziku.

Trebalo je odlučiti šta dalje. Moj školski drug **Boro Krivokapić** je znao da će ići na prava, a **Miško Lalić** i ja nismo znali gdje ćemo. Matematika i tehničke nauke nisu dolazile u obzir. Filozofija i istorija umjetnosti – to je lijepo, ali šta posle da radimo. Nisam nikad razmišljao o sebi kao o profesoru.

Ljeto 1968. godine je prolazilo, turizam se u Boki razvijao, bilo je zabava, djevojaka... Bila je to godina značajnih historijskih događaja u svijetu, rata u Vijetnamu, studentskih demonstracija, ruske intervencije u Čehoslovačkoj. Kraj avgusta, roditelji pitaju šta smo odlučili, ja i Miško pritjerani uz zid

odlučimo – ekonomija. Nije ni prirodna nauka, nije ni društvena, nešto između.

Odlučio sam se za Beograd bio mi je atraktivan, dinamičan, većina mojih drugova i djevojke iz kraja su išle tamo. Tata se nije miješao, ostavljao nam je slobodu izbora, a mama je više bila za to da idem u Zagreb, jer je mirniji. „Ti si sklon avanturama“, govorila je.

Prva godina je protekla kako treba, u učenju, a već na drugoj počeo sam da švrljam, imao neke avanture, malo zaboravio na školovanje. Posle nekog vremena otac je vidio da to ne ide baš kako treba, da sam pao u neke krize. Sredio je da dobijem poziv za vojsku.

Godinu i po dana sam bio na razaraču „Splitu“. Nekako sam izdržao. Nije bilo lako, vojsku treba ukinuti pa neka u nju idu profesionalci. Pogotovu tada, na jednom brodu od 200 ljudi. Ali to me na neki način opametilo. Kad sam završio vojsku vratio sam se na studije, i bez problema ih završio.

Bio je to dobar potez, sa stanovišta moga tate. Tada nisam znao da je to on organizirao, rekao mi je tek poslije kad sam završio fakultet. U vrijeme kad sam dobio poziv čak mi je, na moju molbu, obećao da će pogledati da li se može odložiti, da bi zatim rekao da se ne može ništa uraditi i da moram ići. Tek poslije, kad sam diplomirao, on kaže: „Da ti nije bilo mene... Zbunjeno, pitam: Kako da nije bilo tebe. „Ja sam te poslao u vojsku“. Bio sam se naljutio, ali me prošlo.

Dakle, nisam bio briljantan, završio u roku...Bilo je zanimljivo, kad sad pričam. Istina, roditeljima sam stvarao dosta muke, za razliku od moje braće.

Branko je od ranog djetinjstva bio bolešljiv, ali osim te „krivice“ nikad roditeljima nije stvarao probleme. Milan – da ne pričam. A ja sam bio „crna ovca“ u porodici, stvarao probleme različitih vrsta. Sad kad vidim, moram reći da moja djeca meni nikad nisu stvarala nikakve probleme. Najstarija kćerka ima 24, sin ima 21 godinu, najmlađi sin 17 godina. Kad se sjetim kakav sam ja bio u njihovim godinama, pomislim da nemam pravo da ih kritikujem.

Iako sam razmišljao o tome da

Na Prčanju: Antun, Milan i Branko sa ocem Krstom

ostanem u Beogradu, ipak sam se vratio u Boku. Zaposlio sam se u srednjoj školi – Školskom centru. Tog ljeta se otvorio konkurs za Višu pomorsku. Moj najbolji drug, poslije kum Miško Lalić koji je diplomirao mnogo brže od mene, oženio se, već tada bio ozbiljan čovjek, nagovorio me da konkuršem. Prijao mi je Univerzitet jer mi je davao intelektualnu slobodu, imao sam i dosta slobodnog vremena. Uписао sam postdiplomske, doktorat...

Moja sadašnja supruga Nada bila mi je studentkinja, ali tada nismo bili ni u kakvim relacijama, čak sam je jednom istjerao sa pismenog jer je kolegi dodavala listić, pa nije govorila sa mnom. Međutim, nekako smo se pomirili kad je diplomirala, i zabavljali se dvije godine.

Oženio sam se i, kako kažu, uozbiljio. Imao sam 32 godine. Došlo je troje djece. **Olga**, koja nosi ime moje mame, **Krsto** koji nosi ime moga tate i **Ana**, koja je dobila ime po svetoj Ani.

Besana noć

– Branko se brinuo o bolesnoj majci, popravci oštećene obiteljske kuće, asistirao vjenčanju oba brata i krstio šestoro njihove djece.

1986. njegovo zdravstveno stanje naglo je pogoršano: rapidno je gubio na težini, osjećao veliku iscrpljenost.

Dijagnoza je bila hepatitis C. Prognoza dramatična: nema lijeka, ishod fatalan. Nakon privremenog oporavka, 1989. ponovo se njegovo stanje pogoršava. U bolnici u Risnu ljekari su se danima borili za njegov život. Kada se stabilizirao, odveo sam ga u Zagreb, gdje mu je dijagnostificiran tuberkulozni meningitis.

Dok se on oporavljao od svojih teških bolesti, Jugoslavija je bivala sve bolnija.

– Osamdesete su bile godine kada je Jugoslavija počela da ide nizbrdo, a meni je sve lijepo išlo, taman sam se sredio, napredovao u karijeri, učestvovao u pretvaranju Više pomorske u fakultet, predavao u Rijeci na postdiplomskim studijama, otvorio Agenciju za konsultantske usluge, privatizaciju, marketing i inženjering, organizirao prve seminare za privatizaciju... Međutim, pošlo je kako je pošlo. Nisam bio optimista, mada riječi optimizam i pesimizam ne znače nešto puno, bolje reći bio sam dobro informiran. Vidio sam šta se dešava.

Kad je Milošević došao na vlast, znao sam šta će se dogoditi. Nisam imao iluzija, čak sam to na jednom skupu jugoslovenskih ekonomista i rekao.

Citirao sam Hamleta: „Zlo je počelo a gore se još sprema“. Uporedio sam situaciju u Jugoslaviji sa čekanjem Godoa – čeka se da se nešto desi, ali za

Godina 1956: Antun, Milan i Branko sa ocem i majkom

razliku od Beketovog djela u kome se beskonačno čeka a ništa se ne dešava, jugoslovenska situacija je napeta do prskanja. Nije to bila intuicija, bilo je to poznavanje onog što se dešava, pogotovu u Srbiji. Znao sam da će se priča završiti krvavo, kao što je i završila. I da to samo Amerikanci mogu zaustaviti. Čekao sam do posljednjeg momenta a znao sam da ću prije ili poslije morati da odem.

Nisam želio da odem. Nadao sam se više iracionalno nego racionalno da će doći neki Godo. Ali nije.

1990. sam podržao političke partije koje su se suprotstavile nacionalistima i komunistima, uključio se u kampanju reformskih snaga.

Brankove aktivnosti su i ranije izazivale sumnju političkih vlasti i bio je stalno praćen od tajnih službi i policije, prisluškivan i špijuniran.

1991. godina. Rat je počeo Sloveniji, Hrvatskoj... Počeli su pritisci na Hrvate u Boki, prijetnje meni, Branku, porodicu.

Mediji su demonizirali Hrvate i katolike, govorilo se o fantomskoj ar-

miji od 30 000 ustaša koji se spremaju na invaziju Crne Gore, neki političari govorili o ratu za mir, a u kontekstu te kampanje posebno je apostrofirao Branko te cijela obitelj Sbutega; radilo se o napadima u medijima, direktnim i indirektnim prijetnjama, anonimnim pismima, telefonskim uznemiravanjima, provalama u kuću, napadima na djecu... Odbio sam da idem u napad na Dubrovnik, krio sam se od vojne policije i najzad odlučio da napustim zemlju i sa obitelji odem u izbjeglištvo u Italiju. Pošto smo se oprostili od članova obitelji i najbližih prijatelja, Branko i ja smo proveli besanu noć, uz bocu votke i bezbrojne cigarete, dok su napolju sablasno grurali topovi JNA koji su iz Boke pucali na Konavle.

Djeca su bila mala – jedna, šest i osam godina. Drugog oktobra 1991. otputovali smo u Rim, sa tri kofera i milion i petsto hiljada lira u džepu.

Branko je kasnije napisao da su to za njega najdramatičniji i najbolniji trenuci života.

On je otišao u Hrvatsku, obilazio žrtve po bolnicama tješio ih i hrabrio. Krajem 1991. odlazi u Padovu gdje je vodio centar za zbrinjavanje izbjeglica.

Roditelji, Milan i njegova obitelj ostali su u Boki... **Tamara POPOVIĆ**

U sledećem broju: Kako je postao vitez, a Branko kapelan Malteškog reda, put ikone Fileriose, zaštitnice reda, o misteriji Vatikana...

U Vatikanu: Tonijeva supruga Nada, djeca Krsto, Olga i Ana

*Procesija kreće iz
katedrale Sv. Tripuna*

*Tradicionalne Tripundanske
svečanosti u Kotoru*

Od žrtve ne treba bježati

U Kotoru je 4. veljače održana tradicionalna vanjska proslava u čast Svetog Tripuna, zaštitnika grada. Ovim su ujedno i završene svečanosti uz blagdan tog hrvatskog sveca, koje su počele 27. siječnja

Vanjskoj proslavi pribivao je veliki broj Hrvata Kotora, pripadnika ostalih narodnosti, te gostiju iz susjednih gradova i Hrvatske.

Slavlje je započelo pred glavnim gradskim vratima, gdje su Gradska glazba Kotora i Kotorska produžnica Bokeljske mornarice dočekali Gradsku glazbu iz Tivta i podružnicu Bokeljske mornarice iz Herceg Novog i Tivta. Poslije predaje prijavka i smotre mornara glavni odred Bokeljske mornarice s državnom zastavom i zastavom Bokeljske mornarice, na kojoj je lik sv. Tripuna uputili su se

prema katedrali. U 10 sati kulturna udruga „Žutopas“ iz Dubrovačkog primorja u čast sv. Tripuna plesala je poznati „Lindo“, a zatim je Bokeljska mornarica otplesala u čast sv. Tripuna svoje tradicionalno kolo. To je jedino srednjovjekovno obredno kolo koje se sačuvalo na istočno-jadranskoj obali. Svečanu pontifikalnu misu u 10:30 sati služio je krčki biskup msgr. **Valter Župan**, u zajedništvu s ostalim velikodostojnicima Splitsko-makarske metropolitije kojoj pripada i Kotorska biskupija: msgr. **Marinom Barišićem**,

metropolitom splitskim, msgr. **Slobodanom Štambukom**, biskupom hvarsko-bračko-viškim, msgr. **Antom Ivason**, biskupom šibenskim, msgr. **Želimirom Puljićem**, biskupom dubrovačkim. Mostarsku biskupiju zastupao je msgr. **Srećko Majić**, generalni vikar. Slavlju je nazočio i msgr. **Vjekoslav Huzjak**, generalni tajnik HBK. Koncelebrirali su svećenici kotorske, šibenske, mostarske biskupije, a među njima i fra **Zlatko Špehar**, gvardijan vukovarski. Na liturgijskom slavlju bili su prisutni **Predrag Sekulić**, ministar kulture RCG u ime Vlade, **Marija Čatović**, gradonačelnica grada Kotora,

dr. **Antun Sbutega**, veleposlanik RCG pri Svetoj Stolicu, veleposlanik RH u Crnoj Gori dr. **Petar Turčinović** s pratnjom, njemački veleposlanik u RCG g. **Thomas Schmitt**, mađarski počasni konzul g. **Magyar Csaba**, izaslanstvo Grada Dubrovnika koje je predvodio dr. **Vedran Jelavić**, dogradonačelnik, dr. **Miloš Milošević**, admiral Bokeljske mornarice, kapetan **Ilija Radović**, viceadmiral Bokeljske mornarice, kao i mali admiral **Miroslav Crnić**. U liturgijskom slavlju sudjelovali su i brojni predstavnici kulturnih institucija grada kao i predstavnici hrvatskih udruga.

Za ovu prigodu u Kotor je došlo

oko 25 autobusa hodočasnika iz Dubrovnika, Rijeke, Šibenika, Krka, Bara i Podgorice, a najbrojnije hodočašće je bilo iz Hercegovine, iz župa: Čerin, Čitluk, Gradina, Kruševo, Medugorje i Ploče-Tepići. Pjevao je mješoviti zbor kotorske katedrale pod ravnanjem maestra **Nikše Čučića**.

Na početku sv. Mise biskup **Ilija Janjić** pozdravio je sve nazočne, poželjevši im dobrodošlicu u Kotor i podsjećajući da će grad Kotor i kotorska biskupija 2009. godine proslaviti 1200 godina prisutnosti svećevih zemnih ostataka u gradu pod Lovćenom. Msgr. Valter Župan u nadahnutoj propovijedi govorio je o smislu žrtve u životu sv. Tripuna, kao i u životu današnjih suvremenih generacija koji od žrtve kao da nastoje pobjeći. U svijetu ništa veliko i ništa značajno nije urađeno bez žrtve. Kršćanska žrtva podnesena je iz ljubavi prema neprijatelju, jer Krist nas uči da ljubimo i neprijatelje svoje, istaknuo je u svojoj propovijedi biskup krčki. Nakon sv. Mise ulicama grada krenula je veličanstvena procesija u kojoj su svećenici nosili kovčeg sv. Tripuna, Bokeljska mornarica je relikvijar s 28 srebrnih relikvijara u obliku ruku i nogu, rad kotorskih zlatara XIV. - XVIII. stoljeća. Relikviju Slavne glave sv. Tripuna nosio je kotorski biskup, a relikviju sv. Križa pod baldahinom, kojega su nosili predstavnici Gradske straže iz Šibenika, nosio je krčki biskup. U procesiji su sudjelovali Gradska glazba iz Kotora i Tivta, glavni odred Bokeljske mornarice, vjernici u narodnim nošnjama, bratovština Bokeljske mornarice iz Dubrovnika, kulturna udruga „Žutopas“, ministranti, crkvene zastave, redovnice, pjevački katedralni zbor, predstavnici općinskih i državnih vlasti, brojni uzvanici, te veliko mnoštvo hodočasnika i vjernika iz Boke. Procesiju su pozdravila i zvana pravoslavne crkve.

I ovogodišnje svečanosti sv. Tripuna započele su 13. siječnja, svečanom sv. Misom u katedrali koju je predvodio peraški župnik i msgr. **Srećko Majić**. Uspomena je to na dan prijenosa relikvija sv. Tripuna iz

Carigrada u Kotor, koji se zbio 13. siječnja 809. godine. U subotu 27. siječnja u 12 sati, uz pohvale (Lode) koje je izgovorio mali admiral **Miroslav Crnić** na jarbolu katedrale uzdignut je, uz zvuke kotorske Gradske glazbe, slavni Tripunov stijeg i tako su bile najavljene već po 1198. put Tripundanske svečanosti. Trodnevje u katedrali predvodili su dr. **Mario Šikić**, kotorski gvardijan i don **Anton Belan**, župnik. Uoči blagdana sv. Tripuna, u katedrali je pjevana svečana Večernja iz XVI. stoljeća, koju je predvodio kotorski biskup msgr. Ilija Janjić. Za vrijeme pjevanja lekcija (život sv. Tripuna) 12 uglednih građana visećim kadionicama kadili su položene relikvije svetaca na glavnom oltaru. Na blagdan sv. Tripuna 3. veljače, svečano jutarnje liturgijsko slavlje predvodio je generalni vikar, a popodneвно kotorski biskup u zajedništvu s biskupima Valterom Županom i Slobodanom Štambukom. Propovij-

edao je biskup hvarsko-bračko-viški msgr. Slobodan Štambuk. Zbor „Zvon“ iz Dobrinja na otoku Krku pod ravnanjem **Ivice Frlete** a uz orguljsku pratnju **Vladimira Babina** pjevao je staroslavensku misu. Zbor je

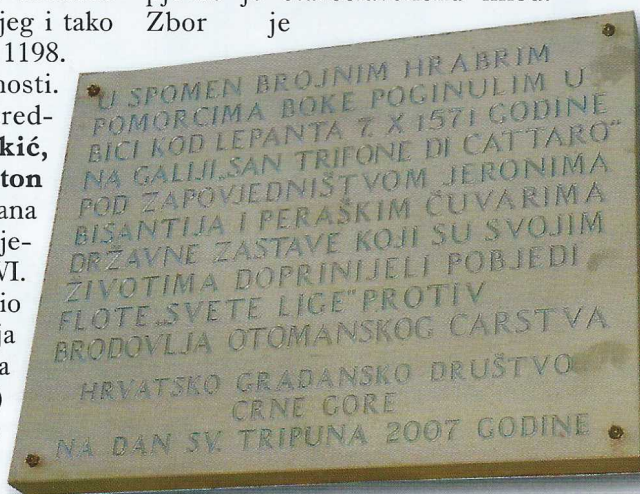
sv. Tripuna, u nedjelju, 11. veljače završene su ovogodišnje svečanosti blagdana Sv. Tripuna.

Don Anton Belan

Predavanje Tadića

U koncertnoj dvorani muzičke škole u Kotoru, drugog veljače, dr. **Tonči Tadić**, hrvatski saborski zastupnik, odžao je predavanje na temu: « Brodovlje Svete Lige u bitki kod Lepanta 1571. godine ».

U bitki s galijama na Sredozemlju sukobile su se dvije najmoćnije flote tog doba - flota Svete Lige (Venecija, Papska država i Španija), i flota Otomanskog carstva koja je nakon poraza u toj bitki i prestala postojati. Flota Svete lige imala je 209. galija i šest galeata, a turska 221 galiju, 38 galeata i 18 fusta. Više od petine cjelokupne vojske Svete Lige činili su hrvatski vojnici i mornari. U toj bitki učestvovala je i kotorska galija "San Trifone di Cattaro" sa oko 200 Bokelja prevodećih hrabrim zapovjednikom

nakon mise u čast sv. Tripuna upriličio veoma zapažen duhovni koncert koji je bio nagrađen brojnim aplauzima. Kao solisti nastupili su **Vivien Galetta** i **Voljen Grbac**.

Spuštanjem bijele zastave s likom

Uoči otkrivanja ploče

Jerolimom Bizantijem, potomkom slavne kotorske plemićke obitelji koja je dala brojne vojskovođe i pomorce.

-Bitka se odigrala na prostoru širokom kao Boka Kotorska. Okupilo se nešto manje od 500 galija dvije flote. Tokom bitke zbog jednog nesmotrenog poteza došlo je do prevelikog razdvajanja galija na južnom krilu i tu „rupu“ u koju je jurnula trećina turske flote od ukupno 62 galije, pokušali su samoinicijativno zatvoriti 15 galija Svete Lige koje su činile galije Kotor, Raba, Trogira i 12 mletačkih. U tom potpuno samoubilačkom pokušaju da 15 galija zaustavi juriš 62 turske galije hrabri Bizanti sa svojom posadom položili su svoje živote, zajedno sa 25 španjolaca koji su bili pojačanje. Kompletne hrišćanske flote u toj bitki izgubila je ukupno 15 galija, od čega su četiri bile sa istočne obale Jadrana, kotorska, rabska, trogirski i creska.

- Međutim, ni jedna nije prošla tu muku kao kotorska galija. Na svakog poginulog Bokelja bilo je osam mrtvih Turaka. Dakle Bizanti je znao što radi, ali budite sigurni u još nešto, a to je da su se oni pokolebali došlo bi do potpunog poraza

“Tim” zaslužan za Tripundansku večer

hrišćanske flote i istorija zapadnog Mediterana bila bi sasvim drugačija. Turci bi sigurno zauzeli jug Italije, zatim i sve naše gradove na Jadranu, potom bi uslijedio napad na Rim, na jug Francuske i Španjolske.

Dr Tonči Tadić je oduševio prisutne svojim iscrpnim izlaganjem i stručnim poznavanjem gradnje tadašnjih galija. Do detalja je opisao težak život veslača galija, kompletnu tehnologiju veslanja, prikazom svih detalja slikovito uz pomoć projekto-

Prije početka predavanja prisutne je pozdravio dr. Ivan Ilić i dao uvodne napomene o značaju ove bitke, upoznavši prisutne da se Hrvatsko građansko društvo sa zadovoljstvom prihvatilo organiziranja ovog predavanja i realizacije postavljanja spomen obilježja poginulim Bokeljima na zgradi palate Bizanti.

Postavljanje spomen ploče

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, na inicijativu hrvatskog saborskog zastupnika dr. Tončija Tadića, uz pomoć tvrtke AdriaMar i rotarijanaca iz Šibenika, izradilo je spomen ploču za sjećanje na hrabre Bokelje koji su položili svoje živote u bitki kod Lepanta 1571. godine. Nakon vanjske proslave blagdana svetog Tripuna, zaštitnika grada, gradonačelnica Kotor Marija Catović svečano je otkrila ploču na palači Bizanti u Kotoru, koju je prethodno blagoslovio kotorski biskup monsijor Ilija Janjić.

Nakon obraćanja dr Ivana Ilića prisutne je pozdravio dr Tonči Tadić koji je istakao da je u toj bitki učestvovala galija San „pod zapovjedništvom Jeronima Bisantija, koja je odigrala presudnu ulogu u pobjedi Sv. Lige, zato zaslužuju ovu ploču koju otkrivamo.

-Neka ovaj spomen -zapis utisnut u kotorskom kamenu bude putokaz i potvrda da smo mi Hrvati uvijek bili dio suštinskih težnji europskih naro-

Prepuna sala instituta “Vrmac”

da i da smo u ime tih i takvih ideja i ideala živjeli, stvarali i žrtvovali svoje živote. Sve što je more odnijelo kamen će svojom snagom i simbolikom vratiti- kazala je Marija Čatović i napomenula kako su na kotorskoj galiji osim hrabrog Bizantija bili anonimni mornari Perasta, Kotora, Stoliva, Grblja, Krtola, Luštice i drugih mjesta Boke i Primorja.

- Tako je u pomorskoj istoriji Evrope kotorska galija nošena snagom i hrabrošću naših mornara ispisala i svoj dio povijesti, a svoje humane i progresivne ideale identifikovala sa idealima naprednog i civilizovanog svijeta, kazala je Čatović.

Tripundansko veče

Već peti put za redom Hrvatsko građansko društvo Crne Gore organizira veoma popularnu manifestaciju «Tripundansko veče». Najveći problem organizatora je bio kako pronaći dvoranu za feštu, obzirom da je Kotor ostao bez hotela sa većim salama. Na kraju je odlučeno da se organizira u institutu «Vrmac» na Markovom rtu i svi su bili zadovoljni ambijentom i uslugom.

Drugi problem je bio što su sva mjesta (preko 200) bila rasprodata za dva dana nakon objavljivanja, što je ipak prijatno iznenađenje.

Veče je proteklo u dobrom štimungu i gosti su do ranih jutarnjih sati uživali uz muziku Tri kvarta i klape Ragusa iz Dubrovnika. Ove godine imali smo goste iz «domaće produkcije»- **Marinu Cucu**-sopranisticu i **Poly Gjurgjević**, naših članova.

Konferansije večeri je bio naš veliki prijatelj – voditelj HRT **Branko Uvodić**, a sa njim je došao i producent **Josip Barlović**, rođeni Baranin, koji je uvijek spreman pomoći našem Društvu. Oni su zaslužni što nas je ugostila klapa Ragusa u kojoj je jedan član naš povjerenik za Hrvatsku **Krunoslav Težak**. Klapa Ragusa ove godine slavi 30 godina rada i izdala je novi CD. Pored sponzora HRT, ovo veče su pomogli i Opština Kotor, Hrvatska gospodarska komora, predstavništvo za Crnu Goru i VISIN.

T.Sch.

Bokelji prvi puta na fešti svetog Vlaha u Dubrovniku

Povijesni trenutak

Na poziv dubrovačke gradonačelnice **Dubravke Šuice** i biskupa dubrovačkog msgr. **Želimira Puljića**, izaslanstvo grada Kotora, Hrvatskog građanskog društva, Bokeljske mornarice i Hrvatske građanske inicijative, prvi puta sudjelovalo je u tradicionalnoj proslavi Feste svetog Vlaha i Dana grada Du-

brovnika, koja se obilježavaju 2. i 3. veljače.

Grad podno Srda već stoljećima slavi i štuje svog nebeskog zaštitnika, a na ovogodišnjoj 1035. festi bila je brojna delegacija iz Boke kotorske koja je učestvovala na svjetovnom i duhovnom dijelu proslave.

To je plod višegodišnjih kontakata

Hrvatskog građanskog društva sa Polglavarstvom grada Dubrovnika i Dubrovačko Neretvanske Županije. Osamostaljenje Crne Gore, a brojni susreti državnih delegacija stvorili su uvjete da se međusobna suradnja kreće uzlaznom linijom.

Prvog dana proslave sv. Vlaha i Dana grada Dubrovnika 2. veljače na Kandeloru na svečanoj sjednici Gradskog Vijeća u kazalištu «Marin Držić» bili su nazočni predsjednik Hrvatskog građanskog društva **dr. Ivan Ilić** i dopredsjednik **Tripo Schubert**, zatim gradonačelnica Kotora **Marija Čatović**, zajedno sa predsjednikom kotorskog Parlamenta **Brankom Nedovićem**. Na svečanosti je bilo izaslanstvo Bokeljske mornarice sa vice admiralom **Ilijom Radovićem**, predsjednikom **Nikom Kondanari** i potpredsjednikom tivatske podružnice **Zlatkom Vučinićem**. Sjednici je prisustvovala i delegacija Hrvatske građanske inicijative na čelu sa predsjednicom **Marijom Vučinović**. Ne pamti se da je u ranijem periodu tako brojna delegacija jednog područja bila nazočna, što se može tumačiti stvaranjem boljih odnosa na relaciji Dubrovnik-Kotor.

Dr Ivan Ilić nije krio zadovoljstvo.

– Od samog početka rada našeg Društva nastojali smo uspostaviti

Na proslavi Sv. Vlaha

pokidane veze između dubrovačke regije i Boke kotorske. Ovo je povjesni trenutak i početak novih odnosa na relaciji HGDCG-Dubrovnik. Bilo je prijatno čuti od voditelja programa u prepunoj dvorani kazališta «Marin Držić» obavijest da je gradonačelnica Dubrovnika primila čestitku i od našeg Društva, kazao je predsjednik dr Ivan Ilić.

Drugog dana proslave sv. Vlaha, a na poziv msgr. Želimira Puljića,

biskupa dubrovačkog, učestvovalo je u procesiji izaslanstvo Hrvatskog građanskog društva sa barjakom i odred Bokeljske mornarice predvođen vice admiralom Ilijom Radovićem i malim admiralom, sa barjakom sv. Tripuna.

– Drago nam je da je Bokeljska mornarica ovdje. Pozdravljani smo na svakom koraku. Ukazana nam je posebna počast i za vrijeme misnog slavlja, a posebno u samoj procesiji, u kojoj su naši mornari nosili Baldekin koji natkriva moći sv. Vlaha i Isusovu pelenicu, kazao je oduševljen dubrovačkim dočekom Ilija Radović.

Nakon procesije cjelokupno izaslanstvo pozvano je na objed od don Stanka Lasića, koji je posebno zaslužan za učešće našeg Društva i odreda Bokeljske mornarice na ovoj svetkovini.

– Jednomjesečni trud se isplatio. Ostvarili smo ono u što je malo ko vjerovao. Biti nazočan na svetkovinama sv. Vlaha i Dana grada Dubrovnika predstavlja veliku čast. Dugujemo veliku zahvalnost gospodinu **Željku Filičiću**, don. **Stanku Lasiću** i našem povjereniku **Krunu Težaku**, bez kojih ove radosti ne bi bilo, kazao je Tripo Schubert, dopredsjednik Društva, koji ja na ovoj zamisli radio.

Jasmina MRVALJEVIĆ
Foto: A. Buljubašić

Otapa se led

Kotorska gradonačelnica, nije prisustvovala duhovnom dijelu feste zbog prethodno dogovorenih obaveza i dočeka riječke delegacije koja je upravo 3. veljače posjetila Kotor, ali je dan prije na Kandeloru, zajedno s predsjednikom kotorskog parlamenta sudjelovala na svečanoj sjednici Gradskog vijeća.

– Raduje me da se napokon počinje "odmrzavati led" na relaciji Dubrovnik-Kotor, jer su dva grada i cijela ova regija stoljećima bili upućeni jedni na druge. Na žalost, neka vremena bila su loša, ali Kotor za sva ta ružna događanja snosi najmanje krivice. Želja mi je da se ti odnosi vrate na nekadašnju razinu i vjerujem da smo "odškrinuli vrata" konkretne, buduće suradnje, čiji je nagovještaj i pozivnica bokeljskim Hrvatima i kotorskom izaslanstvu da nazoče dubrovačkoj svečanosti – rekla je Marija Maja Čatović. Ističe kako je "tomu mnogo pridonio hrvatski premijer Ivo Sanader koji je za nedavnog posjeta Crnoj Gori, sa svojim suradnicima došao i u Kotor".

– Njegovim dolaskom sve je malo brže krenulo, a posebno smo mu zahvalni i na donaciji od 2 milijuna kuna za obnovu crkve svetog Eustahija, dodala je kotorska gradonačelnica.

KRONIKA DRUŠTVA

Poklon Daria Musića

03.01. 2007. Dario Musić darovao je redakciji Hrvatskog glasnika kompjutersku opremu vrijednu 1200 eura.

Musić je u uredu Hrvatskog građanskog društva Crne Gore taj dar uručio urednici časopisa Tamari Popović.

- Kao jedan od osnivača Hrvatskog glasnika vrlo sam emotivno vezan za časopis i njegov razvoj. Kako tehnički zahtjevi za kreiranje časopisa zahtijevaju kvalitetniju i sofisticiraniju opremu, a naše društvo nije u mogućnosti to osigurati, želim pomoći na način što darujem redakciji kompletnu profesionalnu opremu sa svim pratećim uređajima (procesor, monitor, scanner, kopirni aparat, laserski pisač, fax-uređaj), kazao je Dario Musić, kojemu se u ime redakcije urednica zahvalila na vrijednu daru.

Održana sjednica Upravnog odbora

04.01.2007. održana je XXIX. sjednica Upravnog odbora Hrvatskog građanskog društva Crne Gore na kojoj su se razmatrala sljedeća pitanja:

- financijski izvještaj za studeni i prosinac
- aktivnosti društva između dviju sjednica
- aktivnosti društva u siječnju i veljači, s posebnim osvrtom na posjet premijera RH Ive Sanadera Kotoru; posjet delegacije iz Rijeke; o inicijativi prof. Milenka Pasinovića upućenoj predsjedniku Crne Gore Filipu Vujanoviću da se do izglasavanja Zakona o restituciji crkvene imovine stavi moratorij na prodaju imovine rimokatoličke crkve u Crnoj Gori; o formiranju redakcijskog odbora Hrvatskog glasnika; formiranju glazbene sekcije i sekcije mladih; organiziranju izborne godišnje skupštine; sas-

tanku čelnika HGDCG, Hrvatske građanske inicijative i HKD Napredak u svezi dopunske nastave na hrvatskom jeziku; godišnjice hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica 809, formiranja uređivačkog odbora Glasnika, formiranja sekcije mladih. Dr. Ivan Ilić određen je za člana međudržavnog savjeta hrvatsko-crnogorskog savjeta.

Suradnja sa Plimom

11. 01. 2007. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore i redakciju Hrvatskog glasnika posjetio je Jovan Nikolaidis, vlasnik izdavačke kuće Plima iz Ulcinja. Sa dopredsjednikom HGDCG Tripom Schubertom i urednikom Hrvatskog glasnika Tamarom Popović Nikolaidis je razgovarao o suradnji na polju izdavačke djelatnosti, i predložio realiziranje izdavačkog projekta radno nazvanog „Podjednako i zajedno HGD i Plima“. U pitanju je predstavljanje tri hrvatska pisca kulturnoj javnosti Crne Gore. Nikolaidis predlaže da Plima i HGD u suizdavaštvu objave po jedno njihovo literarno djelo u Crnoj Gori.

S druge strane, zajednički bi radili na tiskanju knjiga tri književnika iz

Crne Gore (Bošnjaka, Hrvata i Albanca) i predstavljanje čitalačkoj publici u Hrvatskoj.

Predavanje Pasinovića

11. 01. 2007. na poziv „Bokeljske mornarice 809“ iz Zagreba, a u povodu 50-e obljetnice rada, ispred Hrvatskog građanskog društva Crne Gore prisustvovala je prof. Ljiljana Markić, član Upravnog odbora, predavanju dr. Milenka Pasinovića na temu „Pothvat Ivana Vizina na razmeđu novih tehnologija brodkog pogona I brodogradnje“, a u povodu 200-e obljetnice njegovog rođenja.

Posjet Sanadera

12. 01. 2007. Premijer Republike Hrvatske dr. Ivo Sanader boravio je u prvome službenom posjetu Crnoj Gori nakon proglašenja njezine nezavisnosti. S izaslanstvom predvođenim premijerom Sanaderom doputovao je i četrdesetak hrvatskih gospodarstvenika.

Sanader je razgovarao sa crnogorskim premijerom Željkom Šturanovićem, predsjednikom Filipom Vujanovićem, predsjednikom DPS Milom Đukanovićem i predsjednikom Skupštine RCG Rankom Krivokapićem.

KRONIKA DRUŠTVA

Predstavnici gospodarskih komora potpisali su sporazum o suradnji, a Sanader je u Podgorici otvorio prvo hrvatsko veleposlanstvo u Crnoj Gori.

Sanader je u Kotoru razgovarao s gradonačelnicom Marijom Čatović, biskupom kotorskim – monsinjorom Ilijom Janjićem, predstavnicima Hrvatske građanske inicijative, te s predstavnicima hrvatskih nevladinih udruga i kulturnih društava.

Ispred HGDCG razgovoru je prisustvovao je dopredsjednik HGDCG Tripo Schubert i urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović.

Čestitke

15. 01. 2007. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore uputilo je čestitke u povodu petnaeste obljetnice nezavisnosti Republike Hrvatske predsjedniku Stjepanu Mesiću, premijeru dr. Ivi Sanaderu i predsjedniku Sabora Vladimiru Šeksu.

Prijem kod Nimanija

19. 01. 2007. delegacija Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, predsjednik dr. Ivan Ilić, dopredsjednik T-

ripo Schubert, član Upravnog odbora Ljubinko Biskupović i urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović razgovarali su u Ministarstvu za zaštitu ljudskih i manjinskih prava RCG sa ministrom Fuadom Nimanijem i pomoćnikom ministra Sabahudinom Delićem. Ministru je predstavljen rad HGDCG i projekti za 2007. godinu, predloženi osnovni problemi hrvatske manjine u Crnoj Gori i u radu Društva. Razgovarano je i o boljoj organizaciji manifestacije "Dani kulture manjina Crne Gore". Ministar je obećao podršku, a dogovoreno je i financiranje tiska jednog broja Hrvatskog glasnika.

Kadrovska obnova podružnice Podgorica

19.01. 2007. održan je sastanak Upravnog odbora podružnice Hrvatskog građanskog društva Crne Gore u Podgorici. Izvršena je kadrovska obnova Upravnog odbora. Za predsjednicu je izabrana dr. Svetlana Žeković, za potpredsjednika dr. Mihailo Kuliš, za tajnicu Jadranka Vojičić, a za blagajnicu Ivka Krstajić.

Čestitke

31. 01. 2007. upućene čestitke gradonačelnici Dubrovnika Dubravki Šuici, biskupu dubrovačkom msgr. Želimiru Puljiću, župniku župe Sv. Vlahu u Stonu don Voju Vlašiću, u povodu Dana grada Dubrovnika i Fešte svetog Vlahu.

Predavanje Tadića

02. 02. 2007. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore organiziralo je predavanje hrvatskog saborskog zastupnika dr. Tončija Tadića na temu "Brodovlje Svete Lige u bitki kod Lepanta 1571. godine". U koncertnoj dvorani Muzičke škole u Kotoru, u

nazočnosti veleposlanika RH u Crnoj Gori dr. Petra Turčinovića, predstavnika Konzulata RH u Kotoru, brojnih građana i predstavnika medija, predavanje je otvorio predsjednik HGDCG dr. Ivan Ilić.

Delegacija HGDCG u Dubrovniku

02. 02. 2007. na poziv gradonačelnice Dubrovnika Dubravke Šuice predsjednik Hrvatskog građanskog društva Crne Gore dr. Ivan Ilić i dopredsjednik Tripo Schubert nazočili su proslavi Dana grada Dubrovnika i Sv. Vlahu, zaštitnika grada. Na svečanoj sjednici vijeća bila je nazočna gradonačelnica Kotora Marija Čatović sa predsjednikom parlamenta Brankom Nedovićem, delegacija HGI kao i delegacija Bokeljske mornarice.

Delegacija HGDCG u procesiji sv. Vlahu

03. 02. 2007. na poziv biskupskog ordinarijata iz Dubrovnika delegacija Hrvatskog građanskog društva Crne Gore sa barjakom u sastavu: Jadranka Vojičić, tajnica podružnice Podgorica, Drago Marstjepović, predsjednik podružnice Bar, Zoran Nikolić ispred podružnice Tivat, Ljiljana Markić ispred podružnice Kotor, Seka Tonsati, povjerenik iz Herceg Novog, Božo Usanović, barjaktar, povjerenik iz Prčanja učestvovala je na proslavi Sv. Vlahu, misnom slavlju i u procesiji.

Posredstvom HGDCG u procesiji je učestvovao i odred Bokeljske mornarice sa barjakom Sv. Tripuna.

Četvorodnevna posjeta izaslanstva Rijeke

31.01. - 03. 02. 2007. visoka delegacija grada Rijeke posjetila je četiri opštine u Crnoj Gori. U delegaciji Rijeke bili su: gradonačelnik Vojko Obersnel, pročelnik ureda Ksenija Lilić, pročelnik za kulturu Ivanka Petrić, direktor Turističke zajednice Petar Škarpa, pročelnik za gospodarstvo Andrija Vitezić, predsjednik Vijeća crnogorske manjine za grad Rije-

Istog dana posjetili su prijestoniciu Crne Gore Cetinje i razgovarali sa gradonačelnikom Milovanom Jankovićem. U delegaciji domaćina bio je i naš povjerenik za Cetinje Igor Pali.

U subotu, 03. 02. delegacija je posjetila Hrvatsko građansko društvo Crne Gore razgovorima su prisustvovali predsjednik dr. Ivan Ilić, dopredsjednik Tripo Schubert, član Upravnog odbora Slobodan Vičević i urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović. Dogovoren je nastavak suradnje uz podršku projektu prezentacije HGDCG nazvanom Bokeljska priča, kojim je planirano i gostovanje u Rijeci.

ku Ljubo Radović i predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca iz Rijeke Nikola Lučić.

Prvog dana su bili gosti gradonačelnika Podgorice Miomira Mugoše. U delegaciji domaćina bili su i predsjednica podružnice Podgorica dr Svetlana Zeković i član podružnice Dragica Tomas.

Drugog dana ujutru razgovarali su sa gradonačelnikom Bara Žarkom Pavićevićem. Razgovorima je prisustvovao i dopredsjednik podružnice HGD Bar Ante Baković.

Tripundanska večer

03. 02. 2007. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore organiziralo je tradicionalnu Tripundansku večer u Institutu Vrmac na Prčanju. Više od dvije stotine članova društva, kao i gostiju iz Crne Gore i Hrvatske, uživalo je do kasnih sati u pjesmi klape Ragusa iz Dubrovnika i VIS Tri kvarta iz Kotora. Sponzori večeri bili su Hrvatska radiotelevizija, Hrvatska gospodarska komora - Kotor, VISAN i Skupština općine Kotor.

KRONIKA DRUŠTVA

Postavljena spomen ploča

04. 02. 2007. u organizaciji Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, na inicijativu hrvatskog saborskog zastupnika dr. Tončija Tadića, nakon vanjske proslave blagdana svetog Tripuna, zaštitnika grada, gradonačelnica Kotora Marija Čatović svečano je otkrila spomen ploču na palači Bizanti u Kotoru u znak sjećanja na poginule Bokelje u čuvenoj pomorskoj bitki 1571. godine kod Lepanta.

Sastanak Uređivačkog odbora

19. 02. 2007. održan je sastanak uređivačkog odbora Hrvatskog glasnika. Izvršena je analiza prethodnog broja i dogovorene teme za broj 26.

Inicijativa Pasinovića

14. 02. 2007. na inicijativu dr. Mile nka Pasinovića Hrvatsko građansko društvo Crne Gore uputilo je dopis predsjedniku Crne Gore Filipu Vujanoviću i premijeru Željku Šturanoviću u kojemu se traži da se do izglasavanja zakona o restituciji crkvene imovine stavi moratorij na njenu prodaju.

Pripreme za Skupštinu

15. 02. 2007. na raspisani konkurs Ministarstva kulture medija i sporta Hrvatsko građansko društvo Crne Gore predalo projekat Časopis Hrvatski glasnik.

Dopredsjednik HGD Tripo Schubert razgovarao sa predsjednikom podružnice Podgorica dr. Svetlanom Zeković i dopredsjednikom dr. Mihailom Kulišem o organiziranju Skupštine u Podgorici i održavanju kazališne predstave sa otoka Hvara i koncerta gradskog zbora Brodosplit iz Splita.

Održana XXX sjednica Upravnog odbora

17. 02. 2007. održana je XXX sjednica Upravnog odbora Hrvatskog građanskog društva Crne Gore sa sledećim dnevnim redom:

- finansijsko izvješće za siječanj 2007.

- aktivnosti društva između dvije sjednice

- Akcije u trećem, četvrtom i petom mjesecu, a odnose se na gostovanje ženske klape Hrvatica iz Zagreba, zbora Brodosplit iz Splita, kazališnu predstavu iz Hvara, održavanje godišnje Skupštine HGDCG

Odlučeno je da se sa izdavačkom kućom „Plima“ uđe u zajednički projekt, da se kandidira kod veleposlanstva RH u Podgorici projekat o izradi elektronske baze podataka za posredovanje u zapošljavanju i učestvuje projektu JUG - JUGOISTOK iz Splita.

Tromeč vaterpolista

10. 01. 2007. na inicijativu izbornika crnogorske vaterpolo reprezentacije Petra Porobića u Kotoru su zajednički trening održale vaterpolo reprezentacije Hrvatske, Njemačke i

Crne Gore.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore pozvalo je veleposlanika RH u Crnoj Gori dr. Petra Turčinovića da upozna reprezentativce Hrvatske i njihovog izbornika Ratka Rudića, kao i selektora reprezentacije Crne Gore Petra Porobića. Turčinović se zanimao za razvoj suradnje vaterpolo reprezentacija dviju država.

Razgovor je vođen u trofejnoj Sali VK „Primorac“, kojemu su pored selektora bili nazočni dopredsjednik HGDCG Tripo Schubert, član Upravnog odbora Sloba Vičević, urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović i predstavnik tiska Duško Davidović.

Veleposlanik Turčinović je nakon toga bio nazočan finalu druge međunarodne veslačke regate u Kotoru u kojoj se za trofej borilo četrnaest ekipa „barka protiv barke“. Pobijedila je Srednja pomorska škola iz Kotora koja je u finalnoj triji bila bolja od ekipe Pomorskog fakulteta iz Rijeke. Treće mjesto osvojili su takmičari Fakulteta za pomorstvo iz Portoroža, koji se bili brži od ekipe Srednje pomorske škole iz Lošinja.

Predstavnici grada Rijeke, iako poraženi u finalu, kazali su da će i ovoga puta iz Kotora ponijeti sjajne utiske i da će se potruditi da sljedeće godine budu još bolji.

**Mr.sc. Ivo
Županović,
predavač na
kanadskom
koledžu u
Petrovcu**

Stručnost prije svega

Mr.sc. Ivo Županović, predavač na kanadskom koledžu u Petrovcu, menadžment analitičar u AD „Jugopetrol“, rođen je u Kotoru 7. juna 1976. Otac, strojarski inženjer, dugo je bio jedan od direktora „Jugopetrola“, zatim potpredsjednik Općine Kotor, općinski sekretar za privredu, dugogodišnji vaterpolo radnik i sudac. Majka je pomorski ekonomist, rukovodilac službom plana i analize u „Jugooceaniji“, do odlaska u prijevremenu mirovinu, dok je brat diplomirani pomorski inženjer, a trenutno je na postdiplomskom studiju na Pravnom fakultetu u Podgo-

rici.

Sa 26 godina i 11 mjeseci Ivo je bio najmlađi direktor „Primorca“ u njegovoj dugoj i bogatoj povijesti. Kao tridestogodišnjak, pri kraju je doktorata iz oblasti menadžmenta u turizmu.

HG: Otac Vam je dugo bio u vaterpolu. Kad ste Vi prvi put zaigrali u bazenu?

- Vaterpolom sam se počeo baviti u desetoj godini. Prošao sam sve kategorije „Primorca“ da bih sa 15,5 godina, 1991.godine, debitirao za prvi tim. Do 1995.godine sam bio član „Primorca“, nakon toga slijedi odlazak na studij u Beograd, što se

poklapa i s odlaskom u beogradski „Partizan“, gdje sam proveo naredne četiri godine. Prošao sam sve reprezentativne selekcije, a u ljeto 1996.godine sam bio na priprema seniorskog nacionalnog tima. To razdoblje življenja u Beogradu pamtim po pomućenim osjećanjima. Na akademskom planu sam postigao sve što sam očekivao, dok na sportskom planu nisam ostvario ono što sam zacrtao iz više subjektivnih, a i objektivnih razloga.

Ekonomski fakultet sam i pored šest sati dnevno bavljenja vaterpolom završio za manje od četiri godine, a iduće godine sam upisao poslijediplomski studij na istoimenom fakultetu, smijer menadžment u turizmu, gdje sam sve ispite položio zaključno sa 2001.godinom.

HG: I vratili se u Kotor?

- U „Primorac“ sam se vratio 2000. i otpočeo poslovnu karijeru u kotorskom „Jugopetrolu“, gdje i danas radim na poslovima menadžment analitičara.

Nakon toga, gotovo dvije sezone sam zbog velikih zdravstvenih problema bio odvojen i od privredne i od sportske scene.

U svibnju 2003.godine postao sam generalni direktor Vaterpolo kluba „Primorac“, a nedugo zatim i potpredsjednik Vaterpolo saveza Crne Gore. Sa 26 godina i 11 mjeseci bio sam najmlađi direktor „Primorca“ u njegovoj dugoj i bogatoj povijesti.

Županović u uredu

Baza podataka

Hrvatskom građanskom društvu Crne Gore odobren je projekt formiranja baze podataka. Odmah nakon instaliranja softvera, krenut će se u prikupljanje podataka o stručnoj spremi svih zainteresiranih građana Crne Gore hrvatske nacionalnosti koji žele da se zaposle. Koordinirano bi se obavljali kontakti sa svim hrvatskim poduzetnicima koji već rade ili tek dolaze u Crnu Goru. Pomoć u realiziranju ove ideje, pokrenute na sastanku sa premijerom RH Ivom Sanaderom, već je obećana od strane Veleposlanstva Republike Hrvatske u Podgorici i Konzulata RH u Kotoru.

To je prvi zajednički projekt HGDCG i mr.sc Iva Županovića, koji je dao stručnu podršku.

- Ono što smatram neophodnim, a što bi predstavljalo neku vrstu podrške Poslovnom klubu, je formiranje baze ljudskih resursa odnosno kadrova, bilo da su u pitanju operativni ili pak menadžerski poslovi u ovim kompanijama, objasnio je Županović.

Početkom 2006. godine obranio sam magistarski rad pod nazivom „Strategijsko upravljanje turističkim proizvodom Boke Kotorske“, i s ponosom mogu reći da sam navedenu temu branio pred velikanima u oblasti turizma prof.dr. **Slobodanom Unkovićem** i mentorom, prof.dr. **Krunoslavom Čačićem**.

Sada sam, nadam se, pri kraju doktorata, također iz oblasti menadžmenta u turizmu.

HG: Zagovornik ste ideje o formiranju Poslovnog kluba hrvatskih privrednika. Smatrate da je to fundamentalni projekt u pogledu gospodarskog napretka i razvoja Hrvata u Crnoj Gori. Zašto?

- U inicijalnoj fazi sam bio involviran u implementaciju ove ideje. Mišljenja sam kako je ovo fundamentalni projekt u pogledu gospodarskog napretka i razvitka za Hrvate u Crnoj Gori, i ne samo za Hrvate, već i kompletni privredni korpus u Crnoj Gori iz više razloga, a prvenstveno zbog poticanja konkurencije na crnogorskom tržištu, s jedne strane, i s druge strane zbog mogućnosti zapošljavanja.

Institucija ovakve vrste bi imala čitav dijapazon logističkih, informativnih i edukativnih djelatnosti, što je značajno ne samo za zainteresirane kompanije, već i za širu javnost, zainteresirane kadrovske resurse i poslovne partnere. Neke od tih funkcija bile bi: razmjena informacija, iskustava i stručne pomoći u organiziranju, rukovođenju i pove-

zivanju s poslovnim partnerima, zajedničko lobiranje i marketing, suradnja s državnim organima Crne Gore i asocijacijom privrednika u Crnoj Gori u cilju unapređenja poslovnog ambijenta i proširenja biznis aktivnosti, organiziranje prezentacija, predavanja, tribina u cilju poslovne edukacije, stipendiranje i školovanje mladih talenata sa studija biznisa i ekonomije, kvalitetna komunikacija s medijima i javnošću.

HG: Kako vidite razvoj hrvatske zajednice u Crnoj Gori, i kakav će biti vaš doprinos tome?

- Od malih nogu sam odgajan da svoj ugled i autoritet gradim kao pojedinac, svojim imenom i prezimenom, radom i edukacijom. Tako se ponašam i sada, iako sam svoju tvrdoglavost i posvećenost navedenim načelima često skupo plaćao. Naveo sam u kojim sam se djelatnostima specijalizirao i u tom pravcu sam i spreman pomoći.

U pogledu razvoja hrvatske zajednice u Crnoj Gori, mislim da ukoliko shvatimo da nije bitno kojoj organizaciji, stranci ili instituciji pripadamo već koliko smo i jesmo li stručni u pojedinim djelatnostima, omogućit ćemo daljnji prosperitet i boljitak Hrvata na ovim prostorima. Samo ako tako postavimo stvari, steći će se osnovni preduvjeti da Hrvate zastupaju respektabilni predstavnici u svim branšama.

HG: Svoje dosadasnje znanstveno istraživanje iz oblasti menadžmenta

posvetili ste Boki Kotorskoj?

- Strategijom razvoja turizma Crne Gore, odnosno master planom Boka Kotorska je definirana kao jedan od fundamentalnih turističkih klastera. Stoga se zalažem za formiranje menadžment strukture na nivou turističke destinacije Boka Kotorska, odnosno regionalne turističke organizacije Boka Kotorska, koja bi se u suradnji s Ministarstvom turizma Crne Gore i TO Crne Gore, bavila razvojnim strategijama a u okviru nje razvojem turističkog proizvoda, zatim turističkog imagea, promocije i naposljetku izborom kanala distribucije i prodaje.

Usporedo sa stvaranjem regionalne turističke organizacije u dogovoru s ministarstvom turizma i Nacionalnom turističkom organizacijom trebalo bi formirati i Institut za turizam koji bi funkcionirao na ovom području.

Ovakav jedan koncept podrazumijevao bi stvaranje jedinstvenog marketing informacijskog sustava na nivou turističke destinacije Boka Kotorska, koji bi objedinjavao sve relevantne informacije o destinaciji, počevši od smještajnih, kapaciteta za ishranu pa nadalje. Također bi se mogao primjeniti i sustav parcijalnog informacijskog povezivanja koji bi objedinjavao, recimo, pojedinačne turističke subjekte. Integrirani informacijski sustav je neophodan segment koji bi pospješio rad

regionalnog ureda.

Ovakav vid strateškog ubrzao bi i razvoj privatnog poduzetništva u turizmu, prvenstveno bi rezultirao pretvaranjem privatnog smještaja u male obiteljske hotele.

HG: Predavač ste na kanadskom koledžu u Petrovcu.

- Internacionalni koledž za turizam i ugostiteljstvo u Petrovcu je ispostava koledža Algonquin iz Otave. Koledž je koncipiran tako da akcent nije na masovnosti nego na kvaliteti, primjerice nastava se drži na engleskom jeziku, što svaki student ne može pratiti. Vrlo često, studentima se obraćaju gostujući predavači, inače uspješni gospodarski manageri. Studenti pohađaju praktičan dio nastave u renomiranim crnogorskim hotelima.

Koledž je počeo radom 2005.godine, a na poziv dekana ja sam anagažiran u sezoni 2006-2007, kao predavač financijskog i projektnog managementa na drugoj godini.

Mislim da će od iduće školske godine koledž biti bogatiji za još nekoliko usmjerenja.

HG: Uskoro ćete imati titulu doktora znanosti. Ostajete li ovdje, ili?

- Za sada sam svojim višestrukim profesionalnim angažiranjem čvrsto vezan za Kotor i Crnu Goru. Međutim, suvremeno i dimamično poslovno okruženje ne dopušta luksuz dugoročnog planiranja radnog angažmana.

T.P.

Kako stvoriti brend Boka

HG: Kako stvoriti brend Boka Kotorska?

- Osim standardnih, ustaljenih vidova turizma potrebno je naglasiti da je na području Boke moguće razvijati slijedeće suvremene vidove turizma i tako omogućiti prepoznatljivost ove destinacije i stvaranje brenda:

- Boka Kotorska ima preduvjete i za razvoj eko (Gornja i Donja Lastva u Tivtu, Stoliv) i kulturnog turizma (Praznik mimoze, maskenbali, karnevali, kazališne predstave, glazbeni festivali), koji po procjenama WTO, uz tematski, avanturistički turizam i krstarenja, predstavljaju vodeće suvremene vidove turizma. U pogledu razvoja kulturnog turizma trebalo bi se ugledati na Hrvatsku koja je promotivnom politikom pod nazivom „od kulture i turizma do kulturnog turizma“, već postala svojevrsan brend u tom pogledu.

- Ronilački turizam uopće nije valoriziran i uključen u turistički proizvod, zatim izletnički turizam, to se prije svega odnosi na takozvane izletničke ture specijalnih interesa koje uključuju obilazak kulturno-povijesnog naslijeđa (stari grad Kotor, Perast) tvrđava (Sveti Ivan u Kotoru), nacionalnih parkova (Lovćen), arheoloških nalazišta (Risan), zatim gastronomske ture (riblji specijaliteti diljem Boke Kotorske), shopping ture u centrima gradova...

- Wellness turizam-odnosi se na boravak povezan sa zdravljem ljepotom, odmorom i antistresnim programima i tretmanima u relaksirajućem okruženju s visokom kvalitetom opreme, usluga za poslovne goste i turiste.

- Mountain bike ture - Boka Kotorska u svom zaleđu (na Orjenu prvenstveno) ima izvanredne terene za organiziranje ovakve ponude. Organizirana ponuda na nivou Boke Kotorske u ovom domenu još ne postoji. Za ostvarivanje takve ponude značajne su i stare austrougarske staze, ali su neophodne investicije u pogledu obilježavanja staza, organiziranja usputnih servisa za bicikle.

- Segment starijih ljudi ili over sixty turizam je jedan od megatrendova u suvremenim turističkim kretanjima

- MICE segment (susreti, insentivi, konferencije i događanja) ima visoki potencijal razvoja, posebno u Kotoru, unatoč tome što trenutačno postoji nedostatak sadržaja u ovom segmentu. Stoga, kako bi se kvalitetno razvio ovaj segment potrebno je stvoriti konferencijske i izložbene centre, smještajne sadržaje i ostalo. Strateška pozicija ove destinacije, plus infrastrukturne investicije sigurno će pridonijeti povećanju potencijala za razvoj MICE proizvoda i povezanih usluga i aktivnosti prema specifičnim tržišnim segmentima.

Reagiranje na članak objavljen u prošlom broju Glasnika „Treba stat“

Tko ima pravo na moralne prodike

Kuća Bokarica mojih prijatelja, Tušići – Konavle 1991. kako ovo oprostiti i zaboraviti

Iznenaden sam prilogom „Treba stat“ u „Hrvatskog glasniku“ od 25. siječnja 2007. Zar treba postavljati pitanje tko u Dubrovniku razbija automobile sa crnogorskim tablicama i kako reagirati? Jesmo li se zapitali tko je razbijao automobile Dubrovčanima, tko je palio i rušio Dubrovnik, Konavle, Župu i Dubrovačko primorje, tko je ubijao i maltretirao taj narod u ne tako davnim ratnim događanjima na tom području? Zašto i zbog čega? I, kako bi ti ljudi trebali reagirati!?

Tek izašla knjiga iz tiska DUBROVNIK: „RAT ZA MIR“, izdavača Helsingškog odbora za ljudska prava u Srbiji, koju je priredio **Branko Vojić-ić**, svjedočanstvo je ludila ljudi i režima, koja je napala Dubrovnik i Hrvatsku, čija je vojska ubijala, palila, pljačkala. Njih nitko ne naziva huliganima već – patriotima. A u toj vojsci svih je profila ljudi i zanimanja bilo: od seljaka, radnika do inženjera, bilo je profesora i dok-

tora, mladih i starih, muškaraca i žena. Pitam se tko su ti ljudi koji su do jučer živjeli zajedno sa „komšijama“, dijelili s njima dobro i zlo, ženili se međusobno.

„Sve je bilo meta“, knjiga **Veseljka Koprivice** daje nam vjernu sliku „onih s one strane“ kako nas nazivaju žitelji Konavala i Dubrovnika, njihovog „čojstva i junaštva“ iskazanog na Dubrovačkom ratištu i po kućama mojih prijatelja u Dubrovniku, Konavlima, Mokošici i Primorju.

Na žalost, u zbroju „onih s one strane“ odakle je našim susjedima u Republici Hrvatskoj došlo zlo, nesreća i razočarenje u dojučerašnje „komšije“, često se ubrajaju i oni koji nisu ništa krivi, željeli to mi ili ne. Znamo, bilo je ovdje i časnih ljudi koji su imali hrabrosti iskazati svoje nezadovoljstvo tom ratu, divljanju, pljački i ubijanju u to vrijeme. Sjetimo se crnogorskih liberala i **Slavka Perovića** iz toga vremena kada su javno osuđivali postupke ondašnjeg

režima i ljude koji su vodili taj suludi rat. Bilo je i osoba koje su, izlažući se velikom riziku, pomagali svojim prijateljima u Konavlima i Dubrovniku. Jest da ih nije bilo mnogo, ali bilo ih je, i oni su ta druga Crna Gora na koju se danas pozivamo i na koju smo ponosni.

Knjiga „Dubrovnik u ratu“ koju je izdala Matica Hrvatske rječito svjedoči o patnjama i nesreći koja je zadescila nedužan narod Dubrovnika i Konavala. Dokumentarni filmski prikaz patnje logoraša Konavljana u logorima u Morinju i Bileću „Otvaram vrata“ u izdanju Hrvatskog društva logoraša iz Dubrovnika, mogao bi biti dovoljan razlog da svi oni koji dolaze sa „one strane“ nisu dobro došli.

Možda, a vjerojatno niste pročitali knjigu Anite Rakidžije „Neće oni mene mama!“, majke koja je svoju patnju i sve događaje zapisala kako bi njezina djeca kad odrastu mogla shvatiti zašto se sve to događalo.

Zato, treba birati riječi. 1991. olako se potezalo oružje, sad se olako potežu riječi. Nemojte misliti da odobravam ili podržavam takve postupke, kakvi su se nekim našim sugrađanima dogodili zbog crnogorskih registarskih oznaka, ali ih razumijem. Mladi ljudi, koje vi u članku bez ustezanja nazivate huliganima, u to vrijeme su bili djeca, ali se u njihovu svijest urezala neizbrisiva slika popaljenog doma, rušenja, nesreća i patnja njihovih roditelja, djedova, baka, poginulih ukućana. Kako bismo mi, kako biste Vi reagirali da nam se, da Vam se je, ne daj Bože, to isto dogodilo?

Zar gospodin Vedran Milošević

nije shvatio zašto je čekao 40 minuta u policijskoj postaji u Dubrovniku ili kakvo su imale značenje riječi dje-latnika granične policije na Karasovićima: "...Bit će da su ih kao trofej uzeli".

Njemu i drugima navedenim u pri-logu oštećen je „samo“ automobil. To, naravno, nije u redu, ali što je sa traumama i sjećanjima onih ljudi i njihove djece preko čije zemlje vozimo naše automobile, jesu li svi oni zaboravili tenkove i vojsku koja je dolazili „sa one strane“ odakle mi danas dolazimo našim automobilom? Ni jedno huliganstvo nema opravdanja, ali prije nego se počne nabacivati „drvle i kamenje“, prije nego li se počne osuđivati i presuđivati - mi sami moramo se suočiti sa istinom. A ovdje se još, u raznim izjavama i medijima, agresija na hrvatski jug naziva – „dubrovačkom avanturom“. Narodu Dubrovnika, Konavala i Hrvatske to nije bila avantura nego krvava zbilja, koju niti se može zaboraviti, niti će zaboraviti. Spremnost mnogih, i hrvatskih političara i šire javnosti, da se ne živi u prošlosti, već da se izgrađuje budućnost koja uključu-

Dubrovniče oprosti!

Dolaze rušitelji s istoka i juga, Pod krvavom zvijezdom čičmaši, Topništvo neko silno i posluga, Gdje su se tako surovi pronašli?

U njima bezdušje golemo kipti: Ukaže se dvorac, atrijum, portal – Nasrne srdit i jednom vandal, On samo to zna i to može biti....
..... Oni su bez svetitelja, Vlaho sveće,

Cetinje i Ostrog poniženi čame.

Sve se naše surva i poreče-
Ruši li se to i temeljni kamen
Jevrem Brković 10.11.1991

je međusobnu suradnju dviju zemalja, ne znači zaborav. Preduboke, bolne i trajne su njihove rane, sa ožiljcima koji ostaju, kao svjedočanstvo i opomena da se zlo ne ponovi. Zato nije dobro presuđivati, igrati se teških riječi. Jeste li se upitali: imate li moralno pravo suditi o drugima, ili

po onoj biblijskoj: vidjeti trun u oku bližnjega svoga, a u vlastitom oku ne vidjeti brvna. Uz to, ne sjećam se, kad su na autobusu zagrebačkih registracijskih oznaka u Tivtu, koji je dovezao zbor „Palma“ na Tripundan u Kotor, izbušene gume, da je itko od potpisanih i sad silno uvrijeđenih reagirao. I u nebrojenim drugim situacijama.

Godinama se osobno, i mnogi u hrvatskim i ne samo tim udrugama ovdje u Crnoj Gori, trudimo dokazati da ovdje nisu „svi isti“, da nisu svi miloševićevci i velikosrbi, da ovdje ima dosta poštenih, iskrenih, demokratskih ljudi. Ali moramo priznati da ima i onih zločestih koji se nisu i ne žele pokajati. A zbog njih trpimo svi. Ipak, to nam ne daje za pravo na onako oštre i neprilične reakcije, kao što je to učinjeno tekстом „Treba stat“. Zaista – treba stat, zamislit se tko smo, što smo i kamo idemo. Osudama i prozivanjima izrečenima u prošlom broju „Hrvatskog glasnika“ – mislim da idemo u krivom smjeru. Jer, ako ste vi zaboravili, oni tamo iza Karasovića sigurno nisu. I dugo još neće.

Dario MUSIĆ, Kotor

Split Ship Management

Prepustite nama Vaše kormilo

Full/Part Shipmanagement for Ships & MegaYachts
Full/Part Crew Management and Crew Supply
Technical Supervision – Newbuild & Drydock Supervision
Pre-purchase & Condition Surveys – Vessel/Yacht Valuations
Ships Agency - Stores & Spare Parts Provision to Ships/Yachts
Commercial Management - Vessel/Cargo Brokerage
Professional Training for Seafarers & Yachting
IATA Travel Agency for Flights & Tourism

Head Office - SSM House
Boktulin put, 21000 Split
Tel + 385 21 558 558
Fax + 385 21 558 555
e-mail ssm@ssm.htnet.hr
websites www.ssm.hr
www.ssmtravel.com

SPLIT ROTTERDAM WASHINGTON MONTREAL SINGAPORE AUCKLAND PUSAN

Migracije prema Mlecima

Nakon osmanlijskoga zauzimanja 1539. godine Herceg-Novi sve do Morejskoga rata ostaje pod osmanlijskom vlašću, predstavlja jući izravnu opasnost za ostale bokeljske gradove, ali i za slobodnu plovidbu južnim dijelom istočnojadranske obale.

Mletački pokušaji oslobađanja grada u Ciparskom (1570-1573.) i Kandijskom ratu (1645-1669.) ostali su bez konkretnog uspjeha. U idućim će desetljećima Herceg-Novi predstavljati važno gospodarsko (posrednička trgovina, luka) i vojno-strateško (snažna vojna posada, gusarstvo novljanskih pomoraca) uporište Osmanlija na ovome dijelu Jadrana, ali i – kada je riječ o tamošnjim mletačkim stečevinama – glavnu prepreku objedinjavanju njezinih uporišta u Boki. O istočnjačkim obilježjima grada, i danas zorno vidljivim, svjedoči nam u svojem putopisnom djelu o krajevima i gradovima Osmanškoga Carstva poznati izvijestitelj **Evlija Čelebi** (Evlija ibn Derviš Mehmed Zilli), koji je Herceg-Novi posjetio 1665. godine. Bilježeći podrobno brojne podatke o stanovništvu i gradi-

teljskim osobinama grada, pohoditelj se – što i jest jedna od općih značajki njegova djela – i ovdje služi nizom maštovitih opisa i pretjeranih brojki te navodi kako grad broji više tisuća kuća i čak 47 džamija.

Konačno oslobođenje Herceg-Novoga zbilo se u vrijeme velikog protuturskog Morejskog rata (1684-1699), tijekom kojega su pod mletačku vlast dospjela i druga osmanlijska uporišta u tom dijelu Jadrana. Osmanlijske su postrojbe predale grad posljednjih dana mjeseca rujna 1687. godine, a uspješnoj vojnoj akciji dale su važan prinos – uz domaće, bokeljske postrojbe koje su ratovala pod stijegom Serenissime – i zemlje članice Svete lige: ratne flote Papinske države, Malte i Genuje. Završnim borbama za Herceg-Novi nazočio je i tadašnji barski nadbiskup, Peraštanin **Andrija Zmajević**, koji je po zauzeću grada glavnu džamiju posvetio u crkvu Sv. Jeronima te pred okupljenim kršćanskim pukom održao misu zahvalnicu. U nastupajućem razdoblju grad će, uključen u dio mletačke pokrajine Albanije (Albania Veneta), postupno biti uključen u

sve sastavnice gospodarske, društvene i kulturne politike Republike Sv. Marka. Ipak, činjenica da je grad – nakon više stoljeća smjena vlasti, ratova, razaranja i korištenite promjene stanovništva – relativno kasno pripao u mletački posjed, kao i okolnost da je posljednje stoljeće opstojnosti Serenissime doba i njezine duboke unutarnje krize, utjecati će na specifičnosti u njegovom povijesnom razvoju, sprječavajući dublju integraciju nekoć bosanskog, a potom dugo osmanlijskoga grada, u svekolike tijekove sredozemnog kulturnoga kruga.

U razdoblju XV. i XVI. stoljeća, usljed povijesnih okolnosti (dospjeće pod osmanlijsko vrhovništvo, ratna zbivanja, mletačko-turski ratovi tijekom XVI. stoljeća) i opće nesigurnosti obitavanja na širem istočnojadranskom obalnom području, pojačana su i u vrelima dobro dokumentirana iseljavanja žitelja iz Herceg-Novoga prema zapadnoj jadranskoj obali. Mleci su, kao grad najučestalijega mjesta trajnog odlaska za pretežit dio iseljeničtva sa hrvatske obale, i u primjeru hercegnovljanskih migracija predstavljali najučestalije

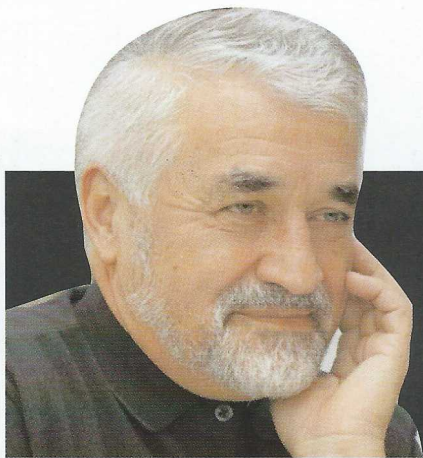

odredište. U gradu na lagunama se iseljenici iz Herceg-Novoga bilježe oznakom svojega matičnog grada, ubilježnog u mletačkim spisima kao Castel Nuovo, Castro Nuovo, Castel Novo, Castro Novo i Castelnovo. S obzirom na vremenski okvir iseljavanja, pojačana migracijska gibanja iz Herceg-Novog u Mletke zbivaju se u desetljećima ugroženosti ovoga grada, kao i njegovih okolnih područja (od sredine XV. stoljeća). Drugi veći val iseljavanja zbivao se tijekom 1530-ih i 1540-ih godina, dakle u turbulentnim vremenima povijesti toga kraja, kada se nakon kratkotrajne kršćanske uprave (1538.-1539.), grad za duže vrijeme vraća pod osmanlijski suverenitet. Kada je riječ o mjestu stanovanja u Mlecima, Novljani su najučestalije zabilježeni kao žitelji župa u predjelu Castello, područja najučestalijeg prisutstva iseljenika sa istočnojadranske obale. Iseljenici iz Herceg-Novog nadalje su, o čemu svjedoče arhivski dokumenti pohranjeni u sjedištu tamošnje hrvatske bratovštine Sv. Jurja i Tripuna, tijekom prošlosti održavali sa tom udrugom vrlo učestale veze, činili dio njezina brojnoga članstva zavičajem od Zagreba do Bara, a grobnice bratimske udruge odabirali kao mjesta posljednjega počivališta.

Kada je riječ o zanimanjima iseljenih Novljana, ponajprije ih bilježimo u pomorstvu, potom u djelatnostima sitnijega obrta ili trgovine, a vrlo rijetko kao državne službenike, vojnike ili duhovne osobe. Ovakva struktura zanimanja iseljenika iz Herceg-Novog svrstava u uobičajeni obrazac hrvatskih prekojadranskih iseljenika u Mlecima.

Prisutnost Novljana u Mlecima zasigurno se u brojčanim omjerima ne može mjeriti s, primjerice, mnogo brojnijim useljeničkim skupinama iz Kotora i Bara ili dalmatinskih središta Zadra, Splita i Trogira. Za nas je, međutim, istraživanje migracija iz ovoga kraja, a koje se vremenski poklapaju s najturbulentnijim razdobljem povijesti toga grada, vrijedno posvjedočenja o svekolikoj uključenosti Herceg-Novog u zapadnu, jadransku, sredozemnu uljudbu.

dr. sc. LOVORKA ČORALIĆ

piše: **Ladislav
PREŽIGALO**

MUDROST SVEMOGUĆIH

Cini se da su se s vremenom promijenili i ljudi. Ne vjeruju da će zima proći bez snijega s proljetnim temperaturama. Polako se podgrijava i politička atmosfera za državne izbore koja nimalo ne zaostaje za vremenskim promjenama. Nadimaju se oblaci, prijeti se kišom, pljušte bujice mutnih riječi kroz ožednjela usta, grmi od udaranja o prsa, otkrivaju se svemoguća rješenja od udara vjetrova. Prognoze su svakojake: svi podbjeduju, svi su najbolji, bez njih se ne može ... a ljudi šute, kao da s brigama razgovaraju, kao da ne vjeruju u vlastite osjećaje i svoj izbor, osjećam da ne vjeruju nikome i da se polako udaljavaju od pročitane mudrosti svemogućih. I u poplavi zanosnih obećanja plove i svjetlucave iskre humanosti koje bude nadu i ohrabruju vjerovanje o prijelaznom (tranzicijskom) putovanju u poželjniju budućnost. Šećem Zagrebom. Parkovi su ozelenjeli, cvijeće samo što nije pokazalo svoju raskoš, zauzete klupe probuđenih ljubavi izazivaju znatiželju usporenih šetača koji dnevno prate promjene u uređivanju Grada. Bude se fontane, cvatu fasade u novim bojama, izlozi svijetle šarmom gornjogradskih lampiona, Grad se priprema za proljeće ili možda i obratno. U prohladnom vjetru nalazimo i šumove nezadovoljstva zbog povećanih cijena komunalnih usluga, zbog (po njima) neprimjerenog uređenja Cvjetnog trga, zbog grešaka u privatizaciji, neprikosnovenosti politike i političara, zbog nerazumijevanja sindikalnih zahtjeva ... sve u skladu s vremenom u kojem živimo i kojeg ponekad želimo razumjeti.

Gradski oci guraju svoje programe, crtaju nove razglednice grada, prihvaćen je model gradnje po sistemu javnoprivatnog partnerstva (JPP) što je proširenje mogućnosti gradnje bez zadiranja u Proračun Grada. Najbolji je primjer Pročistač otpadnih voda (pred završetkom) i početak gradnje stadiona Maksimir, a ima i drugih projekata kao stvorenih za JPP model kao što su dječji vrtići, škole, terme, lokali, bolnice i sl..

Najvažnije je da je krenulo, da se gradi, a, kad se gradi, Grad živi i osjeća sve veću potrebu za uljepšavanjem svoje duše ... rađa se ljubav, bezgranično značajna za šetnju kroz ovo neponovljivo vrijeme.

A i vrijeme je žurilo,

Curilo.

Nisam mogao mijenjati pruge,

Birati skretnice,

Predvidjeti odrednice,

Čepkati sudbine druge.

Vrijeme je sve preteklo

I u zaboravu prednost steklo.

Kako sam samo mogao

Zaboraviti vrijeme.

/ Zagrlj me i šuti /

U tom i takvom vremenu gubimo ili strepimo za drage osobe. Kako zaboraviti pjesnika i glumca Duška Gruborovića, pjesnika Franju Mihalića, novinarku Anu Rukavina-Herceg i mnoge druge koji su nadahnuli riječi, oslikali vječnost i jednostavno nas napustili ... hvala im.

STARA POMORSKA BRATSTVA U BOKI

Bratstvo Matović

Ovo malo bratstvo iz Dobrote spominje se u XVII st. Dalo je tijekom XVIII-XX st. 10 kapetana i to: **Petra Markova** (1716-1781) umro u Veneciji, **Antona Petrova** (1757-1803), **Vida Antonova** (1780-1848), **Luku Pavova** (1810-1857), **Luku Matova** (1737-1827) umro u Mitilini na otoku Lesbos, **Pavo Lukin** (1766-1827) sudjelovao je svojim brodom u obrani od napada engleskih korsara 22.05.1812 god. kod uvale Lovište (krajnji zapadni dio Pelješca na brod kap. Krsta Radova Radimira iz Dobrote koji je bio zadužen da prati francuski konvoj u Jadranu, tako da je kap. Pavo uspio potopiti jedan veći engleski brod, ali je od 9 članova posade imao četvoricu onesposobljenih za borbu, **Đuro Lukin**, spominje se 1734., **Krsto Lukin** (1849-1918), **Luka Krstov** (1877-1958) i **Božidar Krstov** (1884-1959). Između šest mornara iz ovog bratstva treba spomenuti **Marka Nikovog** koji je prilikom pokušaja mletačkog osvajanja Bara 1717. god. Poginuo u pomorskoj bitci koja se tom prilikom vodila.

Matovići su u XVIII st. Imali 4 broda i to: polaku „S.Iseppo e l'anime del

*Kapetan Luka Matović,
poglavar u Kotoru*

Purgatorio“ građenu u Korčuli 1795. god. zatim dva pjelega i jednu malu barku. U XIX st. Imali su 10 brodova: 1 nava, 2 barka, 2 brika, 2 pjelega, 1 trabakul, i zahvaljujući pedantnom istraživanju dokumenata obitelji Matović od strane Zorana Radimira otkrivena su još dva nepoznata broda kojih u popisima objavljenih dobrotskih brodova nema i to dva brigantina „Cattaro“ i „Agrone“ vlasništvo Pava Lukina Matovića, 1827 god.

*Kapetan Luka Matović,
admiral Bokeljske mornarice*

Prilikom popisa kuća 1808.god. za vrijeme Napoleonove vladavine, Matovići su imali 2 kuće, a 1839.god. prilikom austrijskog popisa u Dobroti 4 kuće (2 dvokatne, 1 jednokatnu i 1 prizemnu). Zahvaljujući novopronađenim dokumentima sadašnja kuća Matovića u Dobroti građena je 1719.god. dok se stara kuća nalazila blizu brda Pestingrad, a velika ponta ispred kuće u zaseoku Ilijašević poznata pod imenom „mulo Matovića“ izgrađena je

Nezavisni radio, Stari grad,
Trg od oružja, 85330 Kotor

PRODAJNA MJESTA

**Hrvatski glasnik možete kupiti na
sljedećim prodajnim mjestima Bega pressa:**

Podgorica: Ivana Vujoševića, kućica
Momišići
PC Kruševac- Svijet
Centar - maloprodaja
Njegoševa ulica - Globus

Bar: Trafika SDK
Kostrča

Ulcinj: Bulevar- maloprodaja

Budva: Prolaz - maloprodaja
Spas - maloprodaja

Kotor: Pantomarket
Riva kod kamenog kioska
Sandrela

Tivat: Anja
Pantomarket
Sturi
Dragana
Maprenat

Cetinje: Pazar, maloprodaja

Herceg Novi: Tažeks - Bijela
Mješovito 33
Grbo MNM
Knežević Company
Pantomarket Centar

Risan: Centar

1809.god.za potrebe pristajanja većih brodova. Iz dokumentacije proizlazi da su Matovići u XIX st. Imali pored kuća u Dobroti , 4 kuće u Kotoru i jednu u Mrčevcu, zatim imanja u Dobroti (lokalitet Škradio) u Mrčevcu i u Solila kod Tivta tako da je cjelokupna njihova pokretna i nepokretna imovina , uključujući brodove i kućni inventar iznosila 28.617 austr. Forinti.

Pored kap. Krsta Lukina Matovića koji je bio najjači brodovlasnik u bratstvu tokom XIX st. s navom, jednim barkom i jednim brikom , treba istaći kap. Pava Lukina s dva brigantina i jednim pjelegom.

LUKA KRSTOV MATOVIĆ (1877-1958). pomorski kap. svoju pomorsku karijeru započeo je na jedrenjacima gdje je doživio svoje „krštenje“ na moru. Kao kadet na na barku „Trojednica“ pod zapovjedništvom kap. Mitra Tomanovića zahvaćen iznenadnim valom bio je odnesen s palube u more a s drugim valom vraćen na brod. Sretnim slučajem , noge su mu se bile zaplele u neki konop koji mu je spasio život. Njegov kolega zahvaćen istim valom , nestao je u uzburkanom moru. Koncem XIX st. plovio je na barku „Ilija“ vlasništvo Đura Miloševića iz Dobrote u svojstvu poručnika . Kapetanski ispit položio je 1900.god. poslije čega je stupio u službu Austrijskog Llojda gdje ostaje do konca prvog svjetskog rata, zatim preuzima zapovjedništvo na brodovima „Oceanije“ i drugih pomorskih društava. U prv-

om svjetskom ratu nalazio se kao oficir ratne mornarice u svojstvu obalnog pilota na putničkom brodu „Bregenz“ koji je vršio transport vojske u Albaniju. Nedaleko od Drača brod je 13.05.1918.god. torpediran i tom prilikom je poginulo više od 1000 ljudi, što vojnika što posade. On se jedva spasio sa svoja dva prva rođaka Gracijom Dabčevićem i Božom Radoničićem.

BOŽIDAR KRSTOV MATOVIĆ (1884-1959) pomorski kap. brat je predhodnog. I on je svoju pomorsku karijeru počeo na jedrenjacima . Pošto je završio Nautiku u Kotoru , kapetanski ispit je položio u Trstu 1911.god. U svojstvu kadeta , oficira i kapetana plovio je na jedrenjacima i parobrodima od 1904-1913. god. kada je prešao u lučku službu u kojoj je ostao do 1947.god. U raznim zvanjima lučke s-

lužbe službovao je u Splitu, Meljina-ma, Šibeniku, Dubrovniku i Kotoru gdje je i umirovljen kao lučki poglavar. Kao časnik bio je strog, ali pravičan, uvijek primjer mlađima. Njegovi posmrtni ostaci počivaju na groblju Sv.Mateja u Dobroti.

JOSIP MATOVIĆ (1732 – 1811) učen svećenik i pisac. On je prvi objavio u tisku u Mlecima 1775.god. na našem jeziku „Katekizam Rimski po naredbi Sv.Sabora Tridentinskoga iz latinskog u slovinski jezik, u Mlecih 1775.god.“ mnogo hvaljen u ono doba . Bavio se sakupljanjem narodnih šala i zagone-taka. Danas u Dobroti nema više niko-ga od Matovića , ali ima potomaka u Hrvatskoj , Francuskoj i Singapuru. Ovo bratstvo s malim brojem članova uspjelo se održati do danas i to na muškim potomcima . **Antun TOMIĆ**

99.0 MHz

95.3 MHz

RADIO

KOTOR

www.radiokotor.com

IZ KOTORSKOG ARHIVA: Dokument o različitom odnosu austrijskih vlasti prema plemićima i pučanima

Plemići i kaznena pravda

Prijepis:

**NOI ALOISIO GAUSS
CAVAL. DEL SAC. ROMANO
IMPERO**

Nobile di Hahnberg Attuale
Colonnello di Sua Sac. Ces. Reg. Ap.
Maesta Comandante Civile e
Militare

dell'Albania Austriaca

Dopo un'ampia rimozione fatta da
Steffano Raffaelli q. Triffon di
questa Citta delli ricorsi Criminali
prodotti per la ferita da lui riportata
per opera di Cristoforo Radonicich
q. Giuseppe da Dobrota, e dopo che
gli sono stati contati da esso
Radonicich, a senso della Sentenza
Arbitraria 18. andante, Tallari
Ottanta in emenda delli danni sof-
ferti a causa della ferita stessa, coro-
no egli i tratti del suo sentimento
Cristiano, e del suo animo Nobile
con una solenne rinuncia delli detti
Tallari Ottanta, onde sieno conse-
gnati a questi Signori Procuratori del
Popolo, come anco si fece, per la
riedificazione del Ponte fuori della
Porta Fiumera nel sito conducente a
Dobrota, ed alli Magazzini. Tutto
cio risulta dall'esibito prodotto in
jeri dal predetto Raffaelli di
unanime consenso di tutti li di lui
Congiunti. Un esempio di cosi rara
generosita d'animo fa onore all'offe-
so, alli di lui Parenti, alli di lui
Concittadini, e deve attrarre l'am-
mirazione di tutta la Provincia,
come si e conciliato la giusta, e

piena laude di questo Superiore
Comando. Quindi esso Comando
decreta.

Primo. Il presente Decreto sara
stampato, pubblicato, ed affisso nei
luoghi soliti di questa Citta, e parti-
colarmente fuori della Porta
Fiumera, onde serva di cospicuo,
perpetuo documento di una virtuosa
riconciliazione, e di una generosa
esemplare spassionatezza.

Secondo. I Signori Procuratori del
Popolo di questa Citta restano ecci-
tati ad impiegare tutto il benemer-
ito loro fervore per sollecitare la ver-
ificazione della riedificazione di
detto Ponte nelle misure espresse
nell'antedetto Esibito.

Terzo. Nissuno si fara lecito di
rimproverare, o motteggiare, né
direttamente, né indirettamente la
persona di Steffano Raffaelli q.
Triffon, né alcuno de'suoi parenti
per le cose come sopra corse, ma
tutti dovranno applaudire un'azione
Cristiana, Suddita, e Cittadina, e
rispettare l'approvazione della stes-
sa di questo Civile, e Militare
Comando, in pena dei piu severi
irremissibili castighi, e tanto ec. In
quorum fide ec.

Cattaro 20. Maggio 1801.

CAV. ALOISIO GAUSS
COL.COM.

Ostojia Ces. Reg. Segr.

PER FRANCESCO ANDREOLA
VENETO, STAMPATOR REGIO
DI CATTARO.

Prijevod:

**MI ALOJZIJE GAUSS
VITEZ SVETOG RIMSKOG
CARSTVA**

Plemić od Hahnberga Sadašnji
Pukovnik Njegovog Apostolskog
Carskog Kraljevskog Veličanstva
Civilni i Vojni Zapovjednik
Austrijske Albanije

Nakon velikih gubitaka koje je
Stefan Rafaeli pokojnog Tripa iz
ovog grada pretrpio u cilju zaštite
svojih prava u kaznenoj stvari koja se
odnosi na ranjavanje naneseo mu
od strane Krsta Radoničića, poko-
jnog Josipa, iz Dobrote, i nakon što
mu je isti Radoničić isplatio osamde-
set talira, na osnovu sudske presude
od 18. ovog mjeseca, na ime nadok-
nade za pretrpljenu štetu ranjavan-
jem, okrunio je gestu svog kršćan-
skog osjećanja i svoje plemenite duše
svečanim odricanjem rečenih
osamdeset talira, kako bi bili predani
ovom Carsko Kraljevskom
Namjesniku, kao što je i urađeno, za
popravak mosta ispred Vrata od
Rijeke, na mjestu koje vodi prema
Dobroti i Magazinima. Sve to proi-
zlazi iz zahtjeva podnesenog jučer uz
jednoglasan pristanak svih njegovih
rodaka. Ovaj primjer tako rijetke
velikodušnosti čini čast oštećenom,
njegovoj rodbini, njegovim sug-
rađanima i mora izazvati divljenje
cijele Pokrajine, kao i ove pravedne i
hvale pune Vrhovnog Zapovjedništva.
Dakle, ovo Zapovjedništvo uređuje.

Prvo. Ova odluka će biti tiskana, objavljena i izvješena na uobičajenim mjestima o ovom gradu, a posebno ispred vrata od Rijeke kako bi služila kao očigledan, trajan dokument vrlog pomirenja i velikodušne primjerne objektivnosti.

Drugo. Carsko Kraljevski Namjesnik ovoga grada ostaje voljan upotrijebiti sav svoj dobronamjeran žar kako bi ubrzao procjenu popravka rečenog mosta do mjere izražene u spomenutom zahtjevu.

Treće. Nitko se ne smije usuditi ukoriti, ismijati, ni izravno niti neizravno osobu Stefana Rafaelija pokojnog Tripa, kao ni bilo kojega od njegovih rodaka za gore rečenih stvari, već svi moraju pozdraviti kršćansku, podaničku i građansku gestu i poštivati odobrenje istog od strane ove Građanske uprave i Vojnog Zapovjedništva pod prijetnjom najstrožih neizbježnih kazni i tako dalje. Potvrđujemo vjerodostojnost gore rečenog.

Kotor, 20. svibnja 1801. godine
ZAPOVJEDNIK PUKOVNIK
VITEZ ALOJZIJE GAUSS

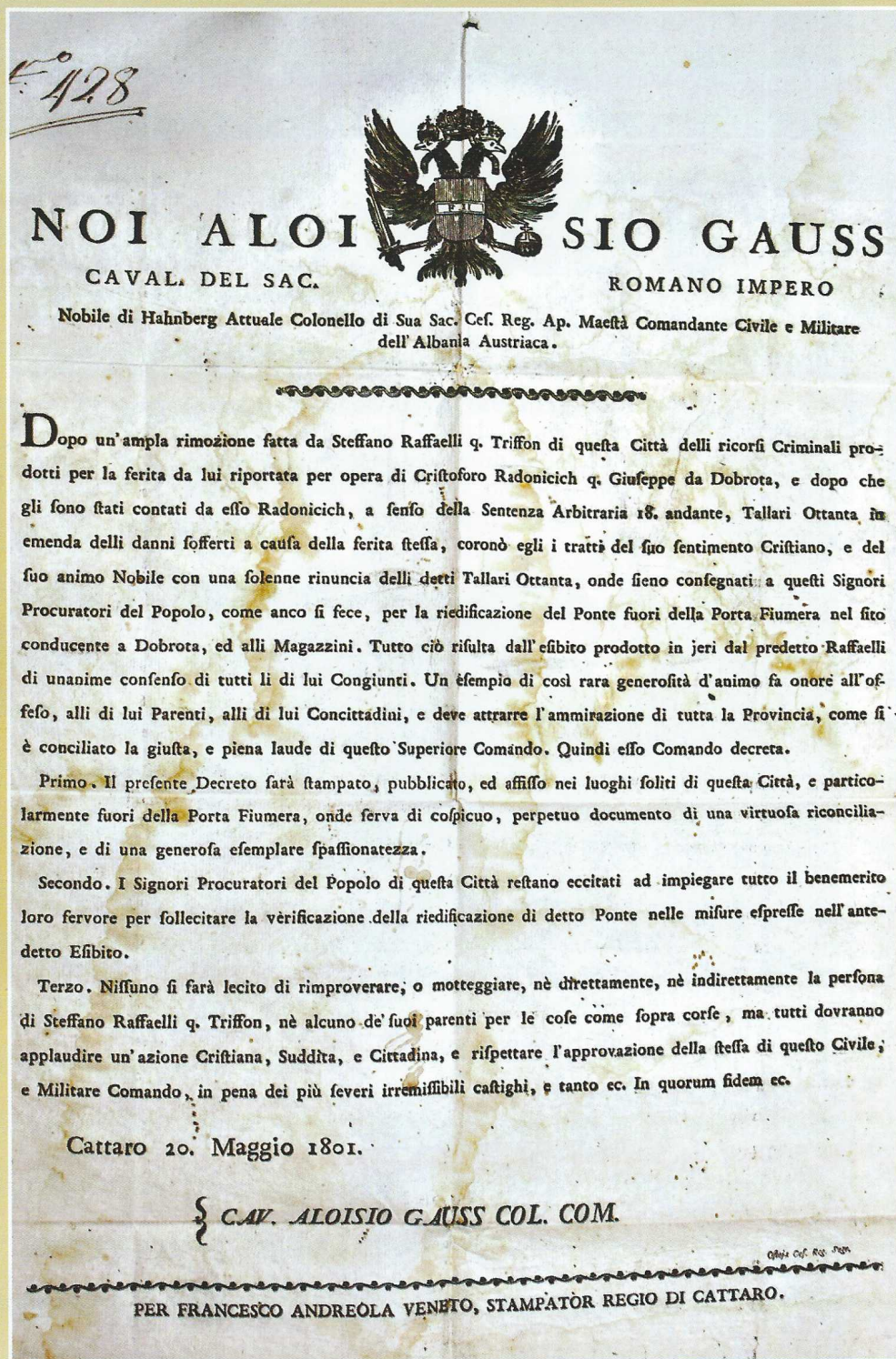
Ostoja, carsko kraljevski tajnik

OD FRANCESCA ANDREOLE
MLEČANINA, KRALJEVSKOG
TISKARA U KOTORU.

Dugo smo razmišljali kako obraditi i prezentirati ovaj zanimljivi dokument. Razlog tome je što on nudi nekoliko različitih tema o kojima bi se mogle ispričati priče vezane za prošlost grada Kotora, kao na primjer naziv Austrijska Albanija, tiskar Andreola, odnosi plemića Kotora i kaznenoga prava, itd.

Nekako najzanimljivijim nam se učinio upravo sam sadržaj ovog dokumenta – proglasa, koji nosi arhivsku signaturu UPA II i registraturski broj 428, a pripada fondu Spisi Prve Austrijske Vladavine (UPA).

Budući su tijekom Prve austrijske vladavine, koja je u stvari bila vojna uprava, bili strogo kažnjavani i najsitniji prekršaji, na primjer, za prekršaje ili kaznena djela prema vojnicima bilo kog ranga, kazne su bile batinanje, zatvor, pa čak i smrtna kazna. Interesantno je da su plemići ili dobrostojeći građani

mogli, umjesto predviđenih strogih kazni, platiti visoku novčanu kaznu za teža kaznena djela, kao što je u slučaju ovog dokumenta riječ o ranjavanju. Visoki iznos od 80 talira koji se spominje u ovom dokumentu dan je za popravak mosta, što je u to doba zasigurno bila velika investicija.

Ovaj proglas je po nalogu Zapovjednika Gausa tiskan u Kotoru u tiskarskoj radionici Francesca

Andreole. O radu te tiskare koja je bila prva tiskara koja je radila u Kotoru, više riječi bit će u jednom od idućih članaka. Naime, Francesco Andreola Mlečanin bio je prvi tiskar koji je radio u samom gradu Kotoru, dok su Andrija Paltašić i Jerolim Zagurović bili kotorski tiskari koji su u 16. stoljeću radili Veneciji.

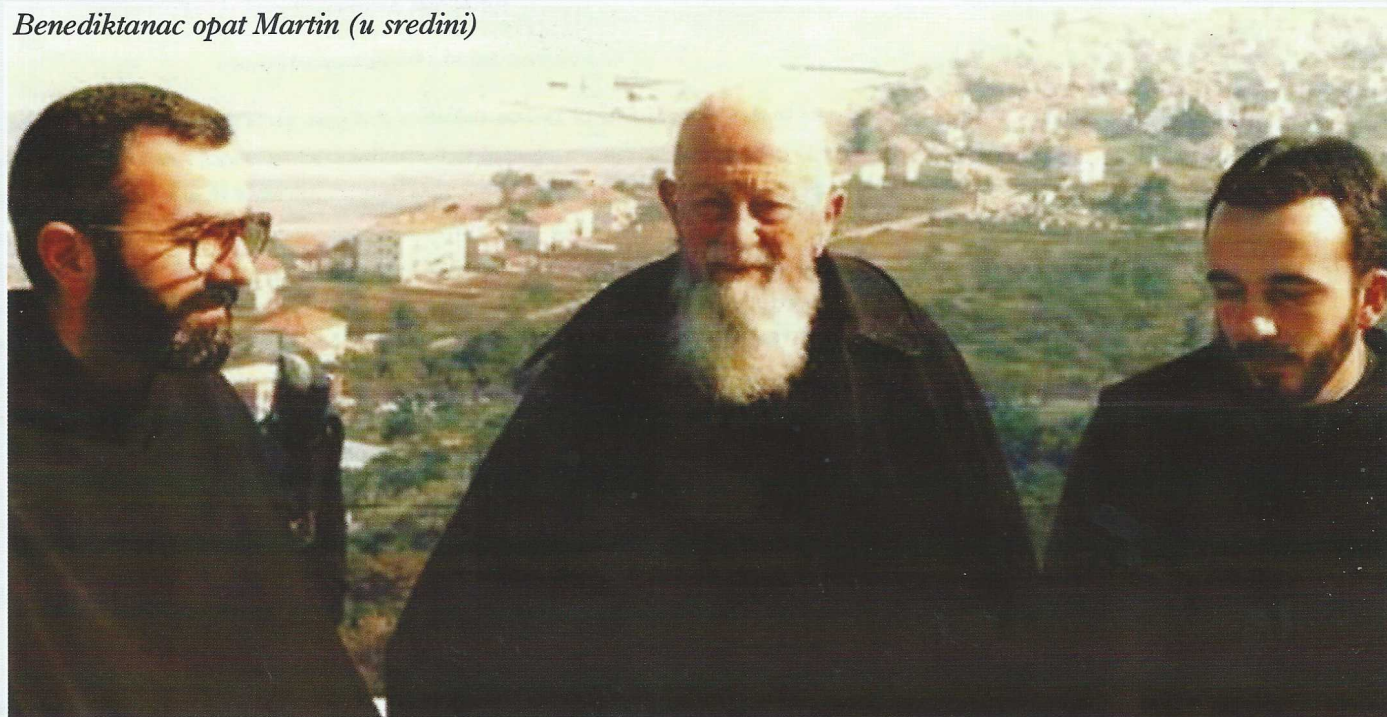
Borivoj JOVANOVIĆ
Joško KATELAN

*Benediktinska opatija Svete Marije Ratačke na rtu
iznad mora u zaljevu između Bara i Sutomora*

Vapaj za obnovom

Benediktanac opat Martin (u sredini)

Iz kripe se stare Ratačke opatije čuje glas koji vapi za obnovom! Benediktinac opat Martin dolazi u naše krajeve s posebnim zadatkom skupljati moći kršćanskih mučenika iz prvih stoljeća kršćanstva. Ubrzo nakon njega dolaze i drugi benediktinci i na ovim prostorima počinju osnivati svoje samostane, kako u primorskom tako i u kontinentalnom dijelu zemlje. Kao ljudi pismenosti i kulture uživali su ovi redovnici i njihovi samostani velik ugled kod vladara, knezova i kraljeva. I tijekom hrvatske naše povijesti oni su odigrali vrlo važnu ulogu u odgajanju Hrvata na vjerskom i kulturnom planu (poznata "Bašćanska ploča" iz samostana Sv. Lucije kod Baške na Krku). No zbog raznih razloga mnogi su njihovi samostani s vremenom bili napušteni, a konačni udarac zadala im je Napoleonova

okupacija hrvatskih krajeva kada su svi samostani zatvoreni. Danas u Hrvatskoj postoji samo jedan samostan benediktinaca u Čokovcu na otoku Pašmanu, blizu mjesta Tkona.

Benediktinska opatija Svete Marije Ratačke podignuta je na rtu iznad mora u zaljevu između Bara i Sutomora. Tu na jugu ove strane Jadrana u izuzetnom skladu prirode i djela ljudskog truda, usred maslina i čempresa uzdiže se monumetalni ostatak nekad moćne i važne a danas svjedok slavne prošlosti i kulture ovdašnjeg čovjeka. Pripadnici reda sv. Benedikta kao najstariji crkveni red na Zapadu ostavili su i ovdje svoje tragove. Ovaj crkveni red potječe iz najranije redovničke tradicije prvih stoljeća Crkve utemeljen po sv. Benediktu oko 529. godine u Montecassinu, pod geslom "Ora et labora" (Moli i radi). On-

dje je u blizini Rima osnovao jednu veću zajednicu koju je sam vodio sve do svoje smrti, oko 547 godine. Benedikt je Redovničko Pravilo koje je sastavio za svoje redovnike protkao riječima Svetog Pisma. U Pravilu najprije donosi temeljna načela kršćanskog života za redovnike, njihov zajednički život, poslušnost, šutljivost i osobito molitvu, zatim i praktične naputke za ostvarivanje tih načela. Dok je u načelima jasan i nepopustljiv, u provođenju tih načela je strpljiv i obziran prema ljudskim slabostima. Izuzetno važnu ulogu Benedikt daje opatu, koji u Kristovo ime predvodi zajednicu. Opat primjerom i riječju tumači Pravilo svojoj zajednici, utjelovljujući neprolazne evangeoske istine u svome vremenu i u svom samostanu. Po tim su pravilima sv. Benedikta živjeli i radili redovnici

sv. Marije na Ratu.

Benediktovo je osobno geslo: "neka se u svemu slavi Bog" (1 Pt 4, 11). Monah, dakle slavi Boga cijelim svojim životom. Slavi ga molitvom, slavi ga i radom. Tako je nastalo redovničko geslo: "moli i radi". Ovo je geslo postalo poznato cijelom svijetu a podsjeća na jednu od glavnih oznaka benediktinskog redovništva - duhovni sklad. Sklad života u kojem sve ima svoje vrijeme: vrijeme molitve i vrijeme rada, vrijeme pokore i vrijeme radosti, vrijeme šutnje i vrijeme govora, gdje su vrijeme i prostor note iste kompozicije, tamo gdje je sve usklađeno, gdje se dobro nauči i vjerno pjeva svaka nota božanske skladbe našega života, tu život postaje radosna pjesma koja zahvalno slavi Stvoritelja. Kruna redovničkog zajedništva je svakog dana euharistijsko slavlje a rad biva prožet skladom molitve s kojom radosni ustaju i umorni liježu. Postoje dva značenja redovničkog imena. Neki oci, npr. sv. Jeronim, tumačili su da je redovnik onaj tko živi sam, sam s Bogom; dakle redovnik je pustinjač. Drugi su oci, osobito sv. Augustin, povezivali redovničko ime s jedinstvom: on živi u zajednici s braćom, ali svi su "jedno srce i jedna duša".

Redovnici koji žive u zajednicama zovu se "cenobiti" (koinos = zajednički - bios = život). On je po nekima onaj tko se od svih odijelio kako bi u Bogu sa svima bio sjedinjen. Uz sv. Augustina koji je bio veliki zagovornik cenobitskog redovništva na Zapadu, ne smijemo zaboraviti sv. Bazilija koji je glavni promicatelj bratskog života na Istoku. Upravo ta dva viđenja zajedničkog života osobito uspješno ostvaruje sv. Benedikt početkom 6 stoljeća. Budući da imaju zajedničku redovničku baštinu s istočnim kršćanima iz vremena nepodijeljene Crkve, u našem ih stoljeću pape sve češće pozivaju na molitvu i rad za jedinstvo kršćana. U svjetlu vjere tijekom

povijesti benediktinci su djelovali i na polju kulture, medicine, znanosti, poljodjelstva. Danas su, Bogu hvala, za svako od tih područja osposobljeni stručnjaci pozvaniji.

U Hrvatskoj su od svog dolaska benediktinci uglavnom dijelili sudbinu svoga naroda: prvi samostani nastaju za nastajanja hrvatske države, doživljavaju najveći procvat u zlatno doba hrvatskoga kraljevstva, a mnoge zajednice nestaju nestankom hrvatske dinastije i državne samostalnosti. Ratačka se sv. Marija u povijesnim se dokumentima spominje kao opatija, dakle zajednica koja već ima svoju moć i značaj jer ima svoga opata, godine 1247. Sve do tada bila je to Opatija sv. Mihaela arkandela kao i Benediktinske opatije u Stonu i na Prevlaci u Tivatskom zaljevu. Kult sv. Mihaela širi se na početku širenja kršćanstva a za vrijeme pape Gelazija (492. – 496.) širi se Italijom a na našu obalu prenose ga benediktinci u XI. stoljeću iz San Micaele di Monte Gargano.

Na istom mjestu gdje se nalazi Opatija sv. Mihaela postojala je starija redovnička zajednica o čemu svjedoče kasnoantički arhitektonski ostaci iz V. i VI. stoljeća. Titul Opatije se mijenja u XIII. stoljeću dolaskom ikone sv. Marije u Ratac, čije je štovanje naglo raslo da bi vrlo skoro bila široko poznata. Od tada je njen značaj na ovim prostorima neprekidno jačao i u XV st. dostigao svoj najviši stadij. Njen arhitektonski kompleks sakralnih i profanih objekata predstavlja pravi «opatijski grad». Arheolozi su pronašli unutar zidina ostataka opatijskog grada temelje čak tri crkve, klaustara s arkadama, ostalih samostanskih zgrada za stanovanje i gospodarstvo. Vrlo su interesantni ostaci fortifikacijskih objekata kao i ostaci gradskog vodovoda. Ova je opatija-grad bila značajno benediktinsko središte sa svojim diplomatskim i gospodarsko-političkim utjecajem u sve vri-

jeme svog aktivnog postojanja. Očito je da je podloga njenom značaju bila velika gospodarsko-financijska moć koja izlazi iz njene velike popularnosti kod pobožnog puka ali i iz njenih ogromnih feudalnih posjeda. Ovo tim više jer se nijedan vladar ili mecena ne može podićiti darovnicom kojom bi opatija bila izgrađena. O takvim donacijama ili ktitorskim povlasticama nema nikakvih povijesnih podataka. Da je sama od svojih prihoda mogla izgraditi toliko monumentalnu baziliku sv. Marije znak je da je njena gospodarska moć bila ogromna. Njena najstarija bazilika do danas s očuvanim temeljima i arhitektonskim ostacima koji upućuju na to da je bila nadstvođena i s kupolom, sagrađena je najkasnije u XI. s. Pored očuvanog poda od crvenih ploča mogu se nazrijeti dijelovi romaničkih fresaka i tropleterni reljefni ornamenti slični onima na gredi s natpisom kneza Branimira iz 888. godine. Pored ove sagrađena je još jedna manja romaničko-gotička crkva.

Nadstvođena s apsidom i kriptom podsjeća na mauzolej. I na njenim unutarnjim zidovima bilo je sačuvanih ostataka zidnog slikarstva. Ima oznake mediteranskog stila gradnje crkava u XII. stoljeću. U službi sve većeg broja hodočasnika negdje polovicom XIV. s. započela je izgradnja najmonumentalnije bazilike unutar Opatije od glatko islesanog kamena crvene i sive boje u nizanim slojevima. U osnovi ima tri lađe i tri apside s kriptom u prezbitteriju i lijepom fasadom, na kojoj su se još do nedavno mogli raspoznati ostaci natpisa, s romaničko-gotičkim pročeljem. Ni jedan se dalmatinski grad ne bi posramio takvom sakralnom građevinom. Sve zajedno činilo je veličanstvenu arhitektonsku kompoziciju za koju se s pravom kaže da do danas na ovom području nije sagrađena markantnija građevina.

Don Pavao MEDAČ

U Pomorskom muzeju promovirana knjiga "Srebrne zavjetne pločice svetišta Gospe od Škrpjela"

Sjećanje na spas

U crkvi Gospa od Škrpjela čuva se preko 1500 srebrnih zavjetnih pločica pomoraca iz Perasta, Dobrote, Prčanja i ostalih mjesta Boke koje svjedoče o vjekovnoj borbi čovjeka s morem

U crkvi Gospa od Škrpjela čuva se preko 1500 srebrnih zavjetnih pločica pomoraca iz Perasta, Dobrote, Prčanja i ostalih mjesta Boke koje svjedoče o vjekovnoj borbi čovjeka s morem, i s nedaćama koje su bile česti pratitelj bokeljskih pomoraca. Danas su one dio pomorske kulturne baštine ovog podneblja i svjedočanstvo duboke vjere i privrženosti vjeri zavjetodavaca.

Zahvaljujući **Pjeru Paciju** iz Venecije koji slovi za jednog od najboljih poznavalaca mletačkog zlatarstva, urađena je značajna monografija koja na najbolji način dokumentirano prikazuje i ovaj segment zlatarstva koji do danas kod nas nije bio dovoljno poznat i vrednovan.

Pjaci je istražujući i proučavajući mletačko zlatarstvo, stigao i do perastke crkve Gospa od škrpjela, gdje je kako je i sam kazao, našao mnogo više zavjetnih srebrnih pločica nego što je očekivao.

Sve to je objavio u knjizi "Srebrne zavjetne pločice svetišta Gospe od

Škrpjela" čija promocija je održana u Pomorskom muzeju u Kotoru koji je s Biskupskim ordinarijatom i organizator. Osim promocije knjige u autentičnom ambijentu Pomorskog muzeja Grgurina otvorena je istoimena izložba na kojoj je predstavljen samo mali dio od preko 1.500 srebrnih zavjetnih pločica koje se čuvaju u ovom svetištu.

Don **Anton Belan** je istakao da je ovo prvi sveobuhvatni pristup "ex voto" predmetima iz Bokeljskih crkava.

- Zavjeti u svetištu Gospa od škrpjela preživjeli su čudi čovjeka i usud vremena, kaže Belan.

On navodi da je zbirka iz 17., 18. i 19. st.a, koja tretira pomorsku tematiku najznačajnija i najveća te vrste u svijetu, te da pojedina svetišta u svijetu imaju mnogo veći broj zavjeta, ali ne iz 17. i 18. st. i ne sa pomorskom tematikom.

- Sve ono što Boku na neki način izdvaja od istočno Jadranskog prostora, osim prirodnog krajolika koji je dar Božji, dar je mora tog vjekovnog

usuda bokeljskog čovjeka. More je bilo izvor života, ali i sigurnog nestajanja onih koji su Boku u najvećoj mjeri oblikovali etnički, vjerski, kulturni i civilizacijski. Osim ratova, zaraznih bolesti kuge i kolere, more je uzimalo najveći danak u ljudskim životima.

Zavjetne srebrne pločice svetišta Gospa od škrpjela, svjedočanstvo su dramatične borbe Bokeljskog čovjeka. Svaki od ovih zavjeta predstavlja pobjedu čovjeka nad morem i nosi u sebi individualnu ili kolektivnu sudbinu upisanu u srebrni zavjet, darovan onoj koju su Bokelji zvali zvijezdom i kraljicom bokeljskog mora- kazao je Belan.

On je podsjetio da nije bilo značajnijeg događaja u burnoj povijesti Boke a da nije imao za posljedicu zavjetni dar kao sjećanje za spas".

Autor je obradio 923 srebrne zavjetne pločice, a u knjizi je predstavio 437 pločica, koje su podijeljene u šest tematskih sekcija, i smatra da najvećim dijelom ove srebrne pločice potiču iz šest lokalnih bokeljskih

Sa promocije u Pomorskom muzeju

radionica u kojima su izrađivane.

-131 zavjet ima napis na latinskom ili talijanskom, odnosno mletačkom nariječju, dok na hrvatskom jeziku nema nijednog natpisa. Najstariji datirani zavjet nosi godinu 1654. i dar je Peraške općine kao zavjet za obranu Perasta od Turaka, dok najmlađi zavjet nosi godinu 1842. i dar je kapetana **Antona**

Radimira. Ovaj zavjet je bio namijenjen svetištu na Trsatu, što se vidi iz natpisa ali je iz nama nepoznatih razloga dospio na škrpjelsko svetište-kazao je Belan.

Knjiga nije izdana u komercijalne svrhe, već će biti darovana određenim ljudima i ustanovama čija imena su navedena u knjizi.

U drugom tomu ove monografije

biće obrađeno još oko 550 zavjetnih pločica iz Peraškog svetišta, kao i ostalih "ex voto" prisutnih u crkvama Dobrote, Prčanja, otoka Gospe od milosti, Mula, Kotora i Stoliva. Autor najavljuje i svoje dvije nove knjige u kojima će obraditi riznicu peraške crkve Svetoga Nikole i riznicu kotorske katedrale Svetog Tripuna. Dr **Miloš Milošević** ističe da oni iako nikada neće ući u arhive, ipak predstavljaju punu i autentičnu dokumentaciju kao i svi drugi pisani arhivski dokumenti.

"Ex vota" u Gospi od Škrpjela prije 17. stoljeća uglavnom nisu sačuvana. Zna se za tri pljačke od pločica, a najpoznatija i najobimnija je ona iz 1624. godine kada je flotila sjeveroafričkih barbareza sa 13 galija napala grad, oko 2000 levenata dobro obučениh svome profesionalnom zanatu upala je u gradić sa 600 stanovnika i to u doba kada su mladi Pearštani bili na trgovačkim putovanjima. Tada je odvedeno u ropstvo oko 450 žena, djece i straca, a smatra se da je za ukupne dragocjenosti smatra se da je šteta prelazila 100.000 dukata. Tada je po nekim podacima odnijeto oko 600 ex vota-kaže Milošević.

R.Hg

Jedinstvena Bogorodica

Autor monografije navodi da su u ovom slučaju primjeri mletačkog zlatarstva u manjoj mjeri zastupljeni ali da su ujedno i najznačajniji umjetnički primjeri zbirke, te da osim značaja za Boku i Crnu Goru, ova zbirka je od prvo-razrednog je značaja za proučavanje mletačkog pomorstva. Pjaci srebrne zavjetne pločice naziva "srebrnim molitvama", i ocjenjuje da je svetište Gospa od škrpjela jedino koje je sačuvalo tako značajnu zbirku iz 17. i 18. vijeka.

-Sa svetištem Gospa od škrpjela bi trebalo mnogo više upoznati svijet, naravno i turiste i lokalno stanovništvo prije svega zbog izuzetne kolekcije koju ima. I ne samo crkvena vlast, već i državna vlast bi trebalo da vodi računa o ovome jer je vrlo značajno- kazao je Paci i ukazao na jednu zanimljivost, odnosno prikaz Bogorodice koja sjedi na tronu kao što sjedi sultan.

-Takva su četiri zavjeta koja prikazuju Bogorodicu koja sjedi prekrštenih nogu na kušinu. Takav prikaz Bogorodice nezamisliv je i za zlatara katolika i za zlatara pravoslavca. Tako da je vjerojatno to radio neko ko je bio prisutan u turskom dijelu u Herceg- Novom ili Risnu, a možda i neki Turčin. To je jako zanimljivo za one ljude koji se interesiraju za ikonografiju, da proučavaju takav način prikaza Bogorodice koji nije poznat nigdje u svijetu- primijetio je Paci.

**VOLIM ZIMU,
VOLIM SLADOLED!**

www.ledo.hr

Preпустите se i vi ove
zime slatkom uživanju
u različitim okusima
obiteljskih sladoleda.

Zašto odabrati propan-butan plin u malim spremnicima?

MALI SPREMNIK ODGOVOR NA SVE VAŠE POTREBE

Mali spremnik i propan-butan plin su kvalitetno rješenje za obiteljsku kuću, stambenu zgradu, restoran, hotel, obrt, malu industriju i poljoprivredu.

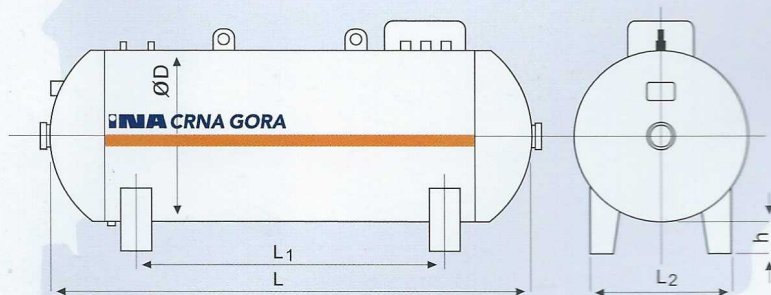
1 kg PROPAN-BUTAN plina zamjenjuje:

3-6 kg drva

1,5-2 kg ugljena

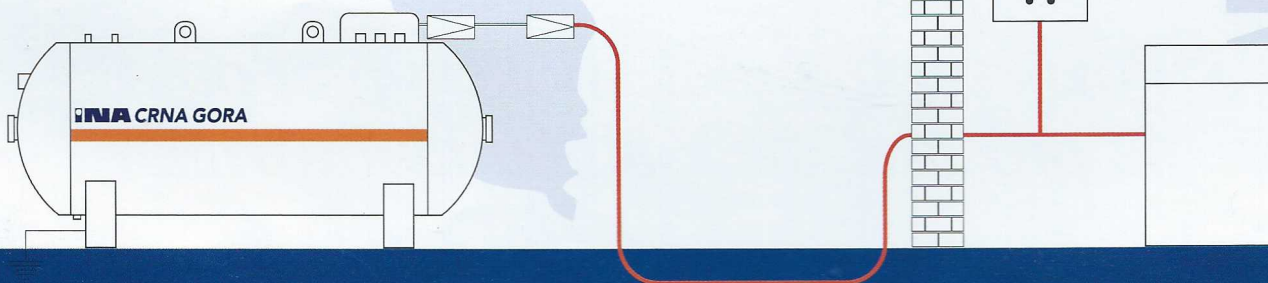
1,12l loživog ulja

12,8 kW električne energije

zapre- mina (lit.)	ØD (mm)	L (mm)	L ₁ (mm)	L ₂ (mm)	h min. (mm)
1000	800	2190	1400	700	100
1800	1000	2476	1500	750	100
2700	1250	2480	1550	850	100
4850	1250	4300	2000	950	100

- praktičnost upotrebe
- ekonomičnost
- prilagodljivost svim konfiguracijama tla
- estetsko uklapanje u okoliš

*Povijesni trenutak: Bokelji prvi puta
na proslavi sv. Vlaha u Dubrovniku*

Otapa se led